

ฉบับเดือนเมษายน - มิถุนายน 2561

มาตรการ
สวัสดิการแห่งรัฐ
นวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหา
ความยากจน

<http://www.thaigov.go.th>

การพัฒนาสังคมไทยอย่างยั่งยืน

การแก้ไขปัญหาความจนและความเหลื่อมล้ำทางสังคม เป็นหนึ่งในนโยบายยุทธศาสตร์ชาติ ที่รัฐบาลให้ความสำคัญ และได้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมาตรการสวัสดิการแห่งรัฐ ถือเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาความยากจน จึงมีห้วงการมอบบัตรสวัสดิการแห่งรัฐให้กับประชาชนผู้มีรายได้น้อยจำนวน 11.4 ล้านคน ที่ได้มีการขึ้นทะเบียนกับทางกระทรวงการคลัง เพื่อกำหนดมาตรการที่เหมาะสม ในการพัฒนาให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืนในอนาคต

ซึ่งการพัฒนาชีวิตและสังคมไทยอย่างยั่งยืน จำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ที่เหมาะสม โครงการแม่ฮ่องสอนโมเดล จึงเป็นโครงการนำร่องที่จะช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจถึงแนวทางการพัฒนาจังหวัดเพื่อแก้ปัญหาผู้มีรายได้น้อย ลดความเหลื่อมล้ำ จึงเป็นอีกมาตรการที่ประชาชนและสังคมไทย ควรได้รับรู้และร่วมมือในอนาคต

เช่นเดียวกับการแก้ไขปัญหาประมงผิดกฎหมาย ก็เพื่อให้ผู้ประกอบการประมงของไทย ตลอดจนอุตสาหกรรมประมงที่เกี่ยวข้อง ไม่ให้ได้รับผลกระทบจากการปราบปรามและเข้มงวดกวัดจั่นของ ประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างประเทศสหรัฐอเมริกา กลุ่มประเทศสหภาพยุโรป ซึ่งเป็นตลาดส่งออกอาหารทะเลที่สำคัญของประเทศไทย ดังนั้น รัฐบาลไทยจึงจำเป็นต้องแก้ไขปัญหาตามกติกาสากล หักเรื่องของกฎหมายการประมงและกฎหมายแรงงาน อันจะเป็นผลดีต่อการส่งออกและเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ารัฐบาลจะทุ่มเทความมุ่งมั่นตั้งใจ รวมทั้งใช้กลไกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายประมงของไทยทั้งหมด เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาและปลดล็อกใบเหลืองจากสหภาพยุโรปให้ได้ โดยเร็วที่สุด แต่ก็จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของธุรกิจอุตสาหกรรมประมงในประเทศไทย ซึ่งในหลายๆ ประเทศที่เคยได้รับใบเหลืองก็สามารถที่จะแก้ไขปัญหาปลดล็อกได้แล้ว ประเทศไทยจึงน่าจะเป็นอีกหนึ่งประเทศที่ทำได้ และสามารถดำรงสถานะเป็นประเทศที่ทำอุตสาหกรรมประมงเพื่อการส่งออกได้เป็นอย่างดีและติดอันดับโลก เช่นเดียวกับที่ประเทศนอร์เวย์ประสบความสำเร็จ ดังนั้น เรื่องของการทำประมงของประเทศนอร์เวย์จึงนับว่าน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง

วารสารไทยคู่ฟ้า ฉบับเดือนเมษายน - มิถุนายน 2561 มุ่งเน้นการนำเสนอการดำเนินการของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหา ในการผลักดันและสร้างโมเดลต่างๆ ตลอดจนกิจกรรมในการลงพื้นที่ของรัฐบาล เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทยอย่างยั่งยืนมาเป็นข้อมูลให้ได้รับทราบกัน

บรรณาธิการ

สารบัญ

ฉบับเดือนเมษายน - มิถุนายน 2561

- 04 ปัญหาความเหลื่อมล้ำและความยากจนในสังคมไทย
- 06 จุดเริ่มต้นมาตรการสวัสดิการแห่งรัฐ นวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาความยากจน
- 08 การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ
- 16 แม่ฮ่องสอนโมเดล ยุทธศาสตร์นำร่องเพื่อแก้ปัญหาความยากจน
- 20 การประชุม ครม. นอกสถานที่ จังหวัดนครราชสีมา
และการลงพื้นที่พบประชาชนจังหวัดนครราชสีมา
ระหว่างวันที่ 21-22 สิงหาคม พ.ศ. 2560
- 22 การประชุม ครม. นอกสถานที่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
และการลงพื้นที่พบประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดสุพรรณบุรี
ระหว่างวันที่ 18-19 กันยายน พ.ศ. 2560
- 24 การประชุม ครม. นอกสถานที่ จังหวัดสงขลา
และการลงพื้นที่พบประชาชนจังหวัดสงขลา และจังหวัดปัตตานี
ระหว่างวันที่ 27-28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2560
- 26 การประชุม ครม. นอกสถานที่ จังหวัดสุโขทัย
และการลงพื้นที่พบประชาชนจังหวัดพิษณุโลก และจังหวัดสุโขทัย
ระหว่างวันที่ 25-26 ธันวาคม พ.ศ. 2560
- 28 การประชุม ครม. นอกสถานที่ จังหวัดจันทบุรี
และการลงพื้นที่พบประชาชนจังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด
ระหว่างวันที่ 5-6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561
- 30 ความสำคัญของการประมงต่อเศรษฐกิจไทย
- 33 อุตสาหกรรมการประมงในต่างประเทศ ต้นแบบที่ประมงไทยควรศึกษาเรียนรู้
- 36 การขึ้นบัญชีใบเหลืองเกี่ยวกับปัญหาประมงของไทย
- 38 การปรับปรุงกฎหมายการประมง ความจำเป็นที่หลีกเลี่ยงไม่ได้
- 41 มาตรการควบคุมเรือประมง เข้มงวดเพื่อแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน

ปัญหาความเหลื่อมล้ำ และความยากจนในสังคมไทย

สถานการณ์ความยากจนในสังคมไทยถือเป็นปัญหาที่ทุกรัฐบาลต่างให้ความสำคัญในการแก้ไขเยียวยา ซึ่งแม้ว่าสถานการณ์ความยากจนของไทยจะลดลงในทุกๆ ปี ตามรายงานสรุปสถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย ปี 2559 ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งจัดทำโดยสำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม เป็นประจำทุกปี ตั้งแต่ปี 2553 เพื่อชี้ให้เห็นถึงประเด็นปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำที่เป็นสถานการณ์ล่าสุด รวมทั้งการวิเคราะห์ลักษณะของปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย

ซึ่งรายงานปี 2559 ระบุว่า ในรอบเกือบ 3 ทศวรรษ ที่ผ่านมา สถานการณ์ความยากจนในภาพรวมของประเทศไทยดีขึ้นมาก โดยสัดส่วนความยากจนลดลงจาก 65.17 ในปี 2531 เหลือร้อยละ 8.6 คิดเป็นจำนวนคนจนประมาณ 5.81 ล้านคน ในปี 2559 และมี “คนเกือบจน” (Near Poor) จำนวน 5.79 ล้านคน เมื่อรวม “คนจน” กับ “คนเกือบจน” พบว่ามีจำนวน 11.6 ล้านคน หรือร้อยละ 17.2 ของประชากรทั้งหมด

และเมื่อพิจารณาช่องว่างความยากจน (Poverty Gap) และความรุนแรงของปัญหาความยากจน พบว่า มีแนวโน้มลดลงในช่วงเกือบ 15 ปี ที่ผ่านมา โดยช่องว่างความยากจนลดลงจากร้อยละ 7.80 ในปี 2545 เหลือร้อยละ 1.42 ในปี 2559 แต่ก็เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 1.14 ในปี 2558

ส่วนความรุนแรงของปัญหาความยากจนลดลงจากร้อยละ 2.69 ในปี 2545 เหลือร้อยละ 0.38 ในปี 2559 โดยที่เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 0.30 ในปี 2558

อย่างไรก็ตาม ปัญหาความยากจนที่เป็นความยากจนมาก หรือความยากจนเรื้อรัง (Chronic Poverty) มีแนวโน้มลดลง โดยสะท้อนจากสัดส่วนคนจนมาก ที่มีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 17.98 ของประชากรทั้งประเทศในปี 2545 เหลือร้อยละ 2.88 ในปี 2559 โดยเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 2.24 ในปี 2558

ทางสภาพัฒน์ยังคงเห็นว่ามีความจำเป็นต้องดำเนินการแก้ปัญหาในเรื่องการเข้าถึงบริการภาครัฐในกลุ่มเป้าหมายคนยากจนเรื้อรัง เพราะยังเป็นกลุ่มที่มีโอกาสหลุดจากภาวะความยากจนได้ยากมาก ซึ่งควรต้องมีการค้นหาเป้าหมาย และการจัดสวัสดิการทางสังคมอย่างเจาะจง (Targeting) ให้กับกลุ่มนี้ เพื่อให้ความยากจนหมดไปในอนาคต

ด้วยเหตุนี้เอง ปัญหาความยากจนจึงยังคงปรากฏเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทยอยู่ และยังเป็นที่ต้องหาทางเยียวยาแก้ไข ผ่านนโยบายและมาตรการต่างๆ ของรัฐ ในการปรับปรุงระบบสวัสดิการและบริการพื้นฐานให้สามารถครอบคลุมและมีคุณภาพเพียงพอกับความต้องการของคนในสังคม และต้องเปิดโอกาสให้ทุกคนในสังคมสามารถเข้าถึงอย่างเท่าเทียมและใช้ได้อย่างเป็นธรรม เพื่อพยายามลดช่องว่างของความยากจนให้เกิดการกระจายรายได้ที่เท่าเทียมกันให้มากขึ้น ซึ่งนโยบายของภาครัฐที่ผ่านมา เน้นนโยบายเรื่องการแก้ปัญหาความยากจน ซึ่งได้ผลในบางระดับ แต่ยังไม่ได้ลดความเหลื่อมล้ำอย่างแท้จริง เพราะคนจนแม้จะมีสภาพที่ดีขึ้นแต่ก็ยังไม่เกิดการลดช่องว่างของรายได้สูงสุดกับรายได้ที่ต่ำที่สุดได้อย่างมีประสิทธิภาพนั่นเอง

ที่สำคัญรัฐบาลต้องซึ่่งน้ำหนักในการออกนโยบายบางอย่างอย่างรอบด้าน เพราะบางนโยบายที่มีทั้งผลดีและผลเสีย โดยเฉพาะนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจและนโยบายประชานิยมต่างๆ ที่สร้างผลดีในระยะสั้นแต่จะผูกพันเป็นผลกระทบในระยะยาว

ดังนั้น หนึ่งในแนวทางแก้ไขปัญหานอกจากการใช้นโยบายและมาตรการของภาครัฐแล้ว การสนับสนุนให้ผู้ประกอบการที่ประสบปัญหาความยากจนใช้แนวทางของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต และพัฒนาช่องทางการทำมาหากิน ให้รู้จักทำมาหากินให้เป็น และใช้จ่ายอย่างเหมาะสม จึงจะเป็นแนวทางในการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง 🙏

จุดเริ่มต้นมาตรการสวัสดิการแห่งรัฐ นวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาความยากจน

โครงการประชารัฐสวัสดิการ เป็นนวัตกรรมในการช่วยเหลือประชาชนผู้มีรายได้น้อยให้พ้นจากปัญหาความยากจนของรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ด้วยการให้มีการขึ้นทะเบียนกับกระทรวงการคลัง จากนั้นจะออกเป็นบัตรสวัสดิการเพื่อช่วยในการลดค่าครองชีพ ทั้งการซื้อสินค้า และการเดินทาง

กระทรวงการคลังได้ดำเนินมาตรการในการแก้ไขปัญหาความยากจน ด้วยการเปิดให้ผู้ที่มีคุณสมบัติตรงตามที่กำหนด ลงทะเบียนระหว่างวันที่ 3 เมษายน - 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2560 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการบูรณาการฐานข้อมูลสวัสดิการสังคมภายใต้โครงการ e-Payment ภาครัฐ เพื่อยกระดับประสิทธิภาพของการจัดสวัสดิการสังคมและการให้ความช่วยเหลือของภาครัฐ

นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์ รองนายกรัฐมนตรี กล่าวถึงการขับเคลื่อนโครงการประชารัฐสวัสดิการ เพื่อช่วยเหลือประชาชนผู้มีรายได้น้อยที่ได้ขึ้นทะเบียนกับกระทรวงการคลังว่า โดยรูปแบบของโครงการเบื้องต้นจะออกเป็นบัตรเพื่อสนับสนุนให้สามารถไปบัตรดังกล่าวซื้อสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพ ราคาถูกกว่าท้องตลาดร้อยละ 15-20 จัดจำหน่ายผ่านร้านค้าธงฟ้าประชารัฐ ร้านค้าโชห่วย และร้านค้าชุมชน ซึ่งอยู่ในการส่งเสริมของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงการคลังจะเป็นผู้กำหนดวงเงินสำหรับใช้จ่ายผ่านบัตรเป็นรายเดือน โดยเริ่มดำเนินโครงการในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2560 ที่ผ่านมา

สำหรับการช่วยเหลือผ่านบัตรสวัสดิการจะแบ่งเป็นการลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน โดยรัฐบาลจะให้เงินใส่ไปในบัตรสวัสดิการให้ผู้ที่มีรายได้น้อยที่มาลงทะเบียน นำไปใช้ซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค โดยคนที่มีรายได้ต่ำกว่าปีละ 30,000 บาท จะได้เงินไปซื้อของใช้เดือนละ 300 บาท ส่วนคนที่มีรายได้ตั้งแต่ 30,000 บาทขึ้นไป แต่ไม่เกิน 100,000 บาท ได้รับเงินเดือนละ 200 บาท และได้เงินส่วนลดค่าซื้อก๊าซหุงต้มคนละ 45 บาท ต่อ 3 เดือนครึ่ง ส่วนการลดค่าใช้จ่ายเดินทาง คือถ้าเดินทางด้วยรถเมล์ รถไฟฟ้า จะได้รับเงินเดือนละ 500 บาท

นายอภิศักดิ์ ตันติวรวงศ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง กล่าวถึงมาตรการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยที่มาลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐไว้ 14 ล้านคน ว่ามาตรการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยที่มีรายได้ไม่ถึง 30,000 บาท/ปี ซึ่งถือเป็นผู้มีรายได้น้อยกว่าเส้นความยากจนนั้น รัฐบาลจะจ่ายเงินเพื่อให้สามารถดำรงชีพอยู่ได้ โดยรัฐบาลจะทยอยจ่ายให้เป็นงวดเพื่อนำไปใช้สำหรับการดำรงชีพ แต่จะไม่ใช้วิธีการจ่ายเป็นเงินก้อน เพราะเกรงว่าจะนำเงินที่ได้รับไปใช้จ่ายฟุ่มเฟือย โดยการจ่ายเงินมีเงื่อนไขว่าจะต้องแสดงรายได้ที่แท้จริง เนื่องจากรัฐบาลจ่ายเงินให้ผู้มีรายได้น้อยแต่ละคนไม่เท่ากัน โดยจะมีเงื่อนไขที่สำคัญว่าผู้ที่ได้รับเงินไปแล้วต้องปรับปรุงประสิทธิภาพของตัวเอง พัฒนาความรู้ความสามารถ เพื่อหารายได้ให้มากขึ้น เพื่อที่ในอนาคตจะได้หลุดพ้นจากเส้นความยากจน

สำหรับผู้ที่จะมีลงทะเบียน จะต้องเป็นบุคคลที่มีสัญชาติไทย มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป (โดยต้องเกิดก่อนวันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2542) อยู่ในภาวะว่างงานหรือมีรายได้ที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2559 ทั้งสิ้นไม่เกิน 100,000 บาท จะต้องไม่มีทรัพย์สินทางการเงิน ได้แก่ เงินฝากธนาคาร สลากออมสิน สลาก ธ.ก.ส. พันธบัตรรัฐบาล และตราสารหนี้ หรือถ้ามีทรัพย์สินทางการเงินดังกล่าว จะต้องมียาจนรวมทั้งสิ้นไม่เกิน 100,000 บาท ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง และต้องไม่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ตามกฎหมาย หรือถ้าเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ดังกล่าว จะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนด ปรากฏตามข้อมูลของ กรมบัญชีกลาง ณ วันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2560 ระบุว่า มีผู้ลงทะเบียนจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 14.2 ล้านคน

กระทรวงการคลังได้นำข้อมูลผู้ลงทะเบียนไปตรวจสอบคุณสมบัติบุคคล ทรัพย์สิน และรายได้ กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมการปกครองตรวจสอบคุณสมบัติบุคคล ธนาคารพาณิชย์ และธนาคารแห่งประเทศไทย ตรวจสอบจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากธนาคารและทรัพย์สิน ได้แก่ สลากออมสิน สลาก ธ.ก.ส. พันธบัตรรัฐบาล และตราสารหนี้ กรมที่ดินตรวจสอบการครอบครองที่ดิน และกรมสรรพากรตรวจสอบรายได้ของปี 2559 โดยผู้ที่มีคุณสมบัติตรงตามที่กำหนดที่จะได้รับบัตรสวัสดิการ มีจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 11 ล้านคน

การให้ความช่วยเหลือผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จะทำให้การช่วยเหลือจากภาครัฐถูกกลุ่มเป้าหมายและเกิดประโยชน์สูงสุด โดยภาครัฐมีข้อมูลในการติดตามประเมินผลการให้สวัสดิการในแต่ละประเภท และนำมาปรับปรุงการให้สวัสดิการให้เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการในแต่ละพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งสามารถกำกับติดตามค่าใช้จ่ายสวัสดิการต่างๆ ได้อย่างเป็นระบบ

นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของประชาชนในการใช้จ่ายชำระค่าสินค้าและบริการในชีวิตประจำวันด้วยเงินสดเป็นหลัก ไปสู่ระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Payment) ผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่เป็นบัตรอิเล็กทรอนิกส์ และที่สำคัญเป็นการผลักดันให้เกิดการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงินแบบอิเล็กทรอนิกส์แห่งชาติ (National e-Payment Master Plan) ของรัฐบาลที่มุ่งเน้นการดำเนินธุรกรรมทางการเงินให้เป็นไปอย่างสะดวก รวดเร็ว และลดปริมาณเอกสารทางการเงินเพื่อเตรียมพร้อมเข้าสู่สังคมไร้เงินสด (Cashless Society)

พรชัย วีระเวช

ที่ปรึกษาด้านเศรษฐกิจการเงิน
สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (สศค.)

การพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

การที่คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ อนุมัติมาตรการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ระยะ 2 ซึ่งเป็นมาตรการในการให้ความช่วยเหลือในลักษณะที่ผู้ได้รับความช่วยเหลือจะต้องพัฒนาตนเอง เพื่อให้พ้นปัญหาความยากจนอย่างถาวร ถือเป็นประเด็นที่น่าสนใจอย่างยิ่ง

บทสัมภาษณ์พิเศษ นายพรชัย ชูระเวช ที่ปรึกษาด้านเศรษฐกิจการเงิน สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง (สศค.) ในฐานะรองโฆษกกระทรวงการคลัง จะทำให้เข้าใจถึงมาตรการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

จุดเริ่มต้นของโครงการ สวัสดิการแห่งรัฐ

โครงการสวัสดิการแห่งรัฐเริ่มต้นจากความต้องการได้รับข้อมูลที่แท้จริงของประชาชนผู้มีรายได้น้อยและยากจน จึงเปิดให้มีการลงทะเบียนผู้มีรายได้น้อยในปี 2559 ซึ่งขณะนั้นมีคนมาลงทะเบียนประมาณ 8 ล้านคน พอเกิดปัญหาภัยแล้ง รัฐบาลจึงโอนเงินช่วยเหลือให้ไปก่อนสำหรับคนกลุ่มนี้ที่มีทั้งภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร ให้ไปคนละ 3,000 บาท และ 1,500 บาท จากนั้นในปี พ.ศ. 2560 เปิดลงทะเบียนอีกรอบ มีผู้มาลงทะเบียนเพิ่มขึ้นเป็น 14 ล้านคน แต่เมื่อตรวจสอบคุณสมบัติ ทำให้เหลือประมาณ 11.4 ล้านคน และนำไปสู่การให้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ซึ่งถือเป็นระยะที่ 1

จากนั้นในการประชุมคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 9 มกราคม พ.ศ. 2561 ได้มีมติเห็นชอบมาตรการช่วยเหลือระยะที่ 2 คือมาตรการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ โดยไม่ได้เป็นการให้เงินช่วยเหลือเพียงอย่างเดียว แต่พัฒนาให้มีความทำมีทักษะฝีมือ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีด้วย

2

สิทธิประโยชน์หลัก ของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

1. ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน

ผู้มีรายได้น้อยกว่า
30,000 บาท/ปี
ได้รับ 300 บาท/เดือน

1.2 ให้วงเงินส่วนลดค่าซื้อก๊าซหุงต้ม
45 บาท / 3 เดือน

1.1 ให้วงเงินค่าซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็น / สินค้าเพื่อการศึกษา /
ซื้อวัตถุดิบเพื่อเกษตรกรรม

ผู้มีรายได้สูงกว่า
30,000 บาท/ปี
ได้รับ 200 บาท/เดือน

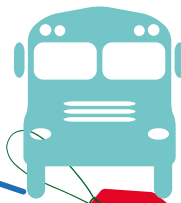
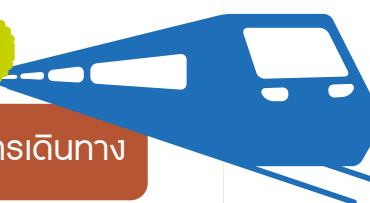
*วงเงินซื้อสินค้าดังกล่าว
ใช้สำหรับซื้อสินค้าธงฟ้า

2. ลดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

2.1 วงเงินค่าโดยสารรถเมล์ /
รถไฟฟ้า 500 บาท/เดือน

2.2 วงเงินค่าโดยสารรถ บขส. 500 บาท/เดือน

2.3 วงเงินค่าโดยสารรถไฟ 500 บาท/เดือน

แนวความคิดเบื้องต้นก่อนที่จะมีมาตรการ

แนวคิดเกิดจากรัฐบาลต้องการผลักดันยุทธศาสตร์ National e-Payment ซึ่งมุ่งการโอนเงินสวัสดิการแห่งรัฐผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ แต่ขณะนั้นมีข้อจำกัดเรื่องข้อมูลที่ไม่เพียงพอและยังไม่ได้มีการชำระระบบข้อมูล ทางรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังจึงเห็นว่าควรจะมีการลงทะเบียนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ทันสมัยมากขึ้น ถูกต้องสมบูรณ์กว่าที่เคยมีมาก่อนหน้า โดยจะมีการสะสางข้อมูลซ้ำซ้อน ไม่ทันสมัยออกไป ซึ่งจะช่วยให้การช่วยเหลือตรงกับกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการอย่างแท้จริง

“บัตรสวัสดิการแห่งรัฐจึงเกิดขึ้นมารองรับกับข้อมูลปัจจุบัน และยังเป็นการแสดงตัวตนได้ด้วยว่าเป็นตัวจริง เป็นผู้ผ่านการตรวจสอบคุณสมบัติมาแล้ว เพื่อที่การโอนเงินสวัสดิการจะได้มีประสิทธิภาพ คือจ่ายตรงให้กับผู้มีสิทธิจริงๆ ทำให้ต้องมีการจัดลงทะเบียนเกิดขึ้น”

โดยคุณสมบัติของผู้มีรายได้น้อยที่มาลงทะเบียน จะต้องเป็นผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่า 100,000 บาท ลงมา ซึ่งมีฐานการคำนวณมาจากค่าแรงขั้นต่ำวันละ 300 บาท เดือนหนึ่งทำงานประมาณ 20-22 วัน เท่ากับมีรายได้เดือนละประมาณ 6,000-7,000 บาท หรือเท่ากับปีละประมาณ 90,000 บาท จึงเป็นที่มาของการขีดเส้นผู้มีรายได้น้อยที่ไม่เกิน 100,000 บาท/ปี

ซึ่งผู้มีรายได้น้อยจะแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ต่ำกว่า 100,000 บาท และกลุ่มที่ต่ำกว่า 30,000 บาท โดยมาจากการดูเส้นของความยากจน ที่ใช้เกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นหลัก ซึ่งได้กำหนดไว้ว่าเส้นความยากจนจะอยู่ที่รายได้ประมาณ 2,000 กว่าบาท/เดือน หรือปีละไม่เกิน 30,000 บาท จึงเท่ากับว่าถ้ามีรายได้ 0-30,000 บาท ถือว่าเป็นผู้ที่ยากจน ส่วนตั้งแต่ 30,000 บาทขึ้นไป จนถึง 100,000 บาท เป็นผู้ที่อยู่สูงกว่าเส้นความยากจน ถือเป็นแค่ผู้มีรายได้น้อย ตัวเลขนี้จึงเป็นฐานพิจารณาของทางกระทรวงการคลังในการลงทะเบียนตั้งแต่เมื่อปี พ.ศ. 2559

ในการลงทะเบียนจะมีการตรวจสอบคุณสมบัติ ตรวจสอบรายได้ โดยส่งให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ส่งให้กับทางกรมสรรพากรช่วยตรวจสอบในเรื่องการมีรายได้ โดยดูจากข้อมูลถูกหักภาษี ณ ที่จ่าย เช่น การรับจ้างทำของ รายได้ดอกเบี้ยย ซึ่งจะไม่เกี่ยวกับการยื่นหรือไม่ยื่นเสียภาษีประจำปี คือดูเพียงว่ามีรายได้ตามที่กำหนดไว้จริงหรือไม่

จะมีการตรวจสอบการมีทรัพย์สินทางการเงิน อาทิ เงินฝากธนาคาร พันธบัตร หุ้นกู้ สลากออมสิน ว่ามีต่ำกว่า 100,000 บาท จริงหรือไม่ กรณีที่มีอสังหาริมทรัพย์ ถ้าเป็นที่อยู่อาศัยต้องไม่เกิน 1 ไร่ แต่ถ้าทำการเกษตร ต้องไม่เกิน 10 ไร่

พบว่าผู้ผ่านการคัดกรอง 11.4 ล้านคน จึงใช้เป็นฐานข้อมูลในการโอนเงินช่วยเหลือตรงไปยังผู้ที่ได้รับสิทธิ โดยไม่ต้องผ่านช่องทางอื่นใดเช่นในอดีตอีก ซึ่งได้ทำไปหลายเรื่องแล้ว เช่น เบี้ยยังชีพคนชรา ค่าเลี้ยงดูแม่และเด็ก ดังนั้น ในเรื่องสวัสดิการแห่งรัฐ กระทรวงการคลังจึงได้เสนอให้มีการออกบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เพื่อเป็นการแสดงตน และจะเป็นเหมือนบัตรอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถเติมเงินได้ นำไปใช้ในระบบอิเล็กทรอนิกส์ได้ เพื่อตอบโจทย์ในเรื่อง e-Payment คือการเป็นสังคมไร้เงินสด

ในการช่วยเหลือเบื้องต้นเป็นการบรรเทาปัญหารายได้ที่ไม่พอเพียงกับค่าใช้จ่าย โดยช่วยใน 2 เรื่อง คือค่าครองชีพกับค่าเดินทาง ด้วยการเติมเงินในบัตร ซึ่งมี 200 บาท สำหรับผู้มีรายได้ไม่เกิน 30,000 บาทขึ้นไป จนถึง 100,000 บาท กับ 300 บาท สำหรับผู้มีรายได้ไม่เกิน 30,000 บาท แล้วเติมค่าก๊าซหุงต้มให้อีก 45 บาท/คน/เดือน และช่วยค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่ารถเมล์ รถไฟฟ้าเดือนละ 500 บาท ค่ารถไฟ 500 บาท ค่ารถ บขส. 500 บาท โดยในด้านค่าครองชีพจะสามารถไปใช้บัตรซื้อสินค้าได้ที่ร้านธงฟ้าประชารัฐของกระทรวงพาณิชย์ หรือร้านค้าที่กระทรวงพาณิชย์กำหนด

“จากเดือนตุลาคม พ.ศ. 2560 จนถึงต้นเดือนมกราคม พ.ศ. 2561 ช่วยเหลือผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไปประมาณ 10,000 ล้านบาทแล้ว ตกประมาณวันละ 100 กว่าล้านบาท ซึ่งยังอยู่ในเป้าหมายในงบประมาณที่ได้รับ และเพื่อให้ชัดเจนโปร่งใส

มีประสิทธิภาพ ทางกระทรวงการคลังจึงเสนอให้รัฐบาลจัดตั้งกองทุนประชารัฐเพื่อเศรษฐกิจฐานราก มีการใส่งบประมาณเข้ามาในกองทุน มีคณะกรรมการ โดยมีปลัดกระทรวงการคลังเป็นประธานในการบริหารกองทุน และให้มีการตรวจสอบการใช้จ่ายเงิน และสามารถสอบทานข้อมูลย้อนหลังได้ นี่คือการประจักษ์ของการลงทะเลเป็นสวัสดิการแห่งรัฐ ในแง่ของการให้ความช่วยเหลือบรรเทาเบื้องต้น”

เป้าหมายที่แท้จริงในการช่วยเหลือ

เป้าหมายจริงๆ คือให้ผู้มีรายได้น้อยและผู้ที่ยากจนหลุดพ้นจากความยากจนอย่างถาวร ด้วยการช่วยให้คนเหล่านั้นมีแผนที่ชีวิตที่จะพัฒนาตัวเองได้ เหมือนกับที่ผ่านมาคือการให้ปลาให้อาหารไปทาน แต่จากนี้จะเป็นการให้เครื่องมือ ให้เบ็ดไปจับปลา อันเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตนั่นเอง

ด้านที่ 1 คือการมีงานทำ โดยรัฐบาลจะจัดให้มี AO หรือ Account Officer เข้าไปช่วยดูแลผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ลงพื้นที่ไปสำรวจไปนั่งคุยว่าสาเหตุสำคัญที่ทำให้มีรายได้น้อยหรือไม่มีงานทำเพราะอะไร ถ้าอยากจะมีรายได้เพิ่ม มีงานทำ จะทำอย่างไร ถ้าคิดว่าทักษะในปัจจุบันยังไม่เพียงพอ อยากจะมีเพิ่ม สนใจเรื่องอะไร หรือต้องการแหล่งเงินทุนที่มีอัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสมไม่ใช่เงินนอกระบบจะต้องทำอย่างไร รวมทั้งไปดูสภาพความเป็นจริงว่าตรงหรือไม่กับที่ได้แจ้งไว้ และมีสภาพความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับความเป็นมนุษย์หรือไม่ มีบ้านเองหรือไม่ บ้านทรุดโทรมหรือไม่ เป็นต้น

AO จะประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ของรัฐในพื้นที่ มีนายอำเภอเป็นประธาน แต่งตั้งทีมขึ้นมา ในขณะที่กระทรวงการคลังก็จะมีคนของ ธ.ก.ส. และธนาคารออมสิน ซึ่งมีอยู่ในพื้นที่อยู่แล้วเช่นกันเข้ามาช่วย เมื่อ AO เก็บข้อมูลมาแล้ว จะมาวิเคราะห์เป็นรายบุคคล เพื่อนำมาร่วมกันวางแผนที่ชีวิตในการพัฒนาชีวิต จากนั้นจะเป็นการบูรณาการร่วมกันกับกระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รวมทั้งธนาคารออมสิน ธ.ก.ส. มาร่วมกันพิจารณาในเรื่องงาน เรื่องคุณภาพชีวิต

ซึ่งกระทรวงแรงงานมีข้อมูลอยู่แล้วว่าขณะนี้ มีอัตราจ้างงานอยู่ 100,000 กว่าตำแหน่ง มีรายชื่อบริษัท นายจ้างไว้พร้อม ถ้าในต่างประเทศ จะมี 7,000 ตำแหน่ง เมื่อ AO ไปคุยแล้วพบว่ามีความสอดคล้องกัน เช่นได้เรื่องภาษาพร้อมจะไปต่างประเทศ ก็ไปได้เลย หรือถ้าภาษายังไม่พร้อมก็มีหลักสูตรเรียนเรื่องภาษาให้ก่อนไป หรือในประเทศก็รับได้เลยเมื่อคุณสมบัติพร้อม นั่นคือเรื่องของการทำงานที่

ด้านที่ 2 การฝึกทักษะอาชีพ จะมีโครงการฝึกอบรมอาชีพ เช่น หลักสูตรช่างชุมชน ซึ่งน่าสนใจมาก เพราะประเทศไทยมี 80,000 กว่าหมู่บ้าน ถ้า 1 หมู่บ้าน มีช่างอยู่ 1 คน คนคนนั้นก็จะมีอาชีพได้ โดยจะมีเครื่องมือกลางให้ อบรมหลักสูตร 60 ชั่วโมง ให้เป็นช่างเบ็ดเตล็ด และยังมีหลักสูตรอื่นๆ อีก ซึ่งสามารถรองรับได้ 2.4 ล้านคน

ด้านที่ 3 การช่วยเหลือให้เข้าถึงแหล่งเงินทุน สำหรับผู้ที่ไม่อยากเป็นลูกจ้าง อยากทำอาชีพอิสระ มีกิจการของตนเอง ซึ่งกระทรวงการคลังมีธนาคารของรัฐที่พร้อมจะช่วย เช่น ธนาคารออมสิน ซึ่งมีโครงการสินเชื่อธุรกิจแฟรนไชส์ โครงการสินเชื่อ Street Food หรือ ธ.ก.ส. มีสินเชื่อเพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิต เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีรายได้เพิ่มขึ้น ทั้ง 2 ธนาคารได้เตรียมสินเชื่อโครงการไว้รองรับได้ราว 2.1 ล้านคน

“3 เรื่องที่เล่ามา เรื่องการมีงานทำ เรื่องการฝึกอาชีพ เรื่องการเข้าถึงแหล่งทุนเข้าสู่สินเชื่อที่เหมาะสม ทั้งหมดนี้จะทำให้คนมีเครื่องมือไปทำมาหากิน”

ขณะเดียวกันยังมีการเข้าไปดูในเรื่องความพร้อมในการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐาน เช่น เรื่องการออมเพื่อการเกษียณอายุ จะออมอย่างไร โดยกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) เรื่องที่อยู่อาศัยจะมีโครงการบ้านคนไทยประชารัฐของกรมธนารักษ์ หรือของ ธอส. ซึ่งมีสินเชื่อที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นการมองในเรื่องคุณภาพชีวิตที่ครบวงจร ไม่ได้ช่วยแค่การมีงานทำเท่านั้น

บูรณาการช่วยเหลืออย่างหวังผล

AO จะมีคู่มือในการสำรวจ วิเคราะห์ แล้วเสนอให้นายอำเภอซึ่งเป็นหัวหน้าทีม ที่เรียกว่า ทีมหมอประชารัฐสุขใจ (ทีม ปรจ.) จะได้ติดตามประเมินผลได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน และมีเหตุผล ว่าสุดท้ายแล้วบุคคลนั้นๆ ควรช่วยด้านไหน ควรส่งไปให้หน่วยงานกระทรวงใดดูแล

จะเห็นว่าเป็นการทำงานร่วมกันของหน่วยงานรัฐกับผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ทางรัฐบาลจึงได้เพิ่มแรงจูงใจให้กับผู้ที่ตั้งใจจะพัฒนาตนเอง ด้วยการเพิ่มค่าครองชีพให้ผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ โดยถ้าไปแจ้งความประสงค์จะเข้าโปรแกรมการพัฒนาตนเองภายในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561 ณ สถานที่ที่นายอำเภอกำหนด ซึ่งคงเป็นธนาคารออมสิน กับ ธ.ก.ส. ส่วนกรุงเทพฯ เชื่อว่าจะเป็นที่สำนักงานเขต กับสาขาธนาคารออมสิน แล้วแจ้งว่าจะเข้าร่วมอย่างไร ต้องการทำงาน หรือพัฒนาทักษะฝึกอาชีพ จึงจะมีการโอนเงินเข้าบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเพิ่มให้ในเดือนมีนาคม กลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่าปีละ 30,000 บาท จะได้รับเงินเพิ่มในบัตรอีกเดือนละ 200 บาท จากที่เคยได้เดือนละ 300 บาท จะกลายเป็นได้เดือนละ 500 บาท ส่วนกลุ่มที่เคยได้รับอยู่เดือนละ 200 บาท ก็จะเพิ่มให้อีก 100 บาท เป็นเดือนละ 300 บาท จะไม่ใช่การให้เงินสดแต่ให้ใช้บัตรซื้อสินค้าในร้านธงฟ้าประชารัฐ ซึ่งจะให้ตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2561 โดยที่มีสัญญาใจกันว่าจะทำอะไร หากถึงเวลาไม่ทำตามสัญญา ก็จะหยุดการเพิ่มเงินให้ และในส่วนที่เติมไปแล้วก็จะขอคืนด้วย โดยหักคืนจากยอดที่ได้รับปกติ ซึ่งหากไม่ได้ตั้งใจจะผิดสัญญา ผู้เข้าร่วมโครงการสามารถอุทธรณ์ในข้อเท็จจริงได้ว่าเกิดอะไรขึ้นจึงทำไม่ได้ตามที่สัญญาไว้

จุดสำคัญคือทาง AO จะลงไปดูข้อเท็จจริงตลอด จะต้องลงพื้นที่ทุกเดือน และมีการทำรายงานส่งกลับมาทุกครั้งถึงพื้นที่ โดยจะมีแบบฟอร์มการรายงานให้กับ AO ใช้คือข้อมูลแบบ Real Time ส่งมาให้ส่วนกลาง ข้อมูลนี้จะทันสมัยและมีการประมวลผลทุกๆ ไตรมาส ซึ่งจะเป็นการสอดคล้องกับแนวนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ในเรื่องเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารด้วย

ดึงภาคเอกชนมาร่วมมือด้วย

มาตรการนี้ยังมีเรื่องการสนับสนุนจากภาคเอกชน ด้านการพัฒนาทักษะฝีมือและการจ้างงาน โดยภาครัฐได้ขอความร่วมมือว่าในการจ้างงานคนที่มีบัตร เวลาจ่ายเงินค่าตอบแทน ซึ่งที่ผ่านมาอาจจะใช้บัญชีธนาคารที่ดูแลบัญชีของบริษัทอยู่ ก็ให้จ่ายผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐแทน โดยเติมไปในรูปของกระเป๋าสตางค์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งผู้ได้รับสามารถนำบัตรไปถอนเงินสดในส่วนของการใช้จ่ายจากตู้เอทีเอ็มได้

“ข้อดี คือจะเป็นการสอบทานไปในตัวว่าได้จ่ายเงินให้ตรงกับบุคคลผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่เข้าร่วมโครงการจริง และทำให้ภาครัฐมีข้อมูลที่ถูกต้อง ครอบคลุมผ่านแทครเรคคอร์ดในบัตร”

และเมื่อบริษัทให้ความร่วมมือ ยอมยุ่งยากในการจ่ายเงินค่าจ้างผ่านบัตรสวัสดิการกับทางธนาคารกรุงไทย แทนที่จะเป็นธนาคารเดิมที่ทำอยู่ประจำ รัฐบาลจึงให้นำเงินค่าใช้จ่ายในส่วนนี้มาคำนวณเป็นค่าใช้จ่ายในการคิดภาษีนิติบุคคลได้ 1.5 เท่า ถือเป็นแรงจูงใจในการให้ความร่วมมือ

โดยให้รวมถึงค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม ฝึกทักษะฝีมือให้กับผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ให้สามารถนำค่าใช้จ่ายในส่วนนี้มาคำนวณเป็นค่าใช้จ่ายในการคิดภาษีนิติบุคคลได้ 1.5 เท่า ได้ด้วยเช่นกัน

ดังนั้น เป้าหมายการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยกว่า 30,000 บาท/ปี ที่มีประมาณ 5.3 ล้านคน เมื่อหักจากที่กระทรวงแรงงานระบุว่า มีตำแหน่งงานในประเทศประมาณ 100,000 ตำแหน่ง ต่างประเทศอีก 7,000 ตำแหน่ง และมีผู้พัฒนาทักษะฝีมืออีก 2.4 ล้านคน รวมกับผู้ที่ได้รับสินเชื่ออีก 2.1 ล้านคน รวมเป็น 4.6-4.7 ล้านคน จะเห็นว่ายังมีส่วนต่างจากเป้าหมาย 5.3 ล้านคนอยู่บ้าง ซึ่งถ้าภาคเอกชนเข้ามาให้ความร่วมมือก็จะรองรับคนในส่วนที่เหลือได้มากขึ้น

รูปแบบสวัสดิการแห่งรัฐในต่างประเทศ

สวัสดิการแห่งรัฐในต่างประเทศจะมี 3 รูปแบบด้วยกัน รูปแบบแรก คือการโอนเงินให้กับคนยากจน โดยมีเงื่อนไขว่าโอนเงินให้แล้วจะต้องนำลูกมาเข้าโรงเรียน หรือห้ามขาดเรียนเกินกว่าที่กำหนดไว้ หรือจะต้องเรียนให้จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเรียกว่า Conditioner Cash Transfer หรือการให้เงินแบบมีเงื่อนไข รูปแบบนี้นิยมทำในกลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนาอย่างบราซิล ชิลี

รูปแบบที่ 2 กลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว อย่างสหรัฐอเมริกา แคนาดา สหราชอาณาจักร นิวซีแลนด์ สิงคโปร์ เกาหลีใต้ ฯลฯ จะให้เป็นเงินโอนกับผู้มีรายได้น้อย หรือ Negative Income Tax : NIT คือจะต้องมาจดทะเบียนอยู่ในระบบภาษีก่อน และต้องมีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ จึงจะโอนเงินให้ เมื่อโอนเงินไปแล้วจะต้องทำงาน จะได้อยู่ในระบบฐานภาษี ซึ่งทาง สศค. มองว่าเป็นรูปแบบที่เกิดประสิทธิผลมากที่สุด เพราะถูกผูกมัดตัว คือเป็นการระบุบุคคลคนที่ยากจนและสมควรได้รับการช่วยเหลือ แต่จะต้องทำงานด้วย

รูปแบบที่ 3 เป็นแบบผสมผสาน ใช้การลงไปสำรวจพื้นที่แล้วกำหนดมาตรการที่ต้องทำ ซึ่งประเทศจีนใช้รูปแบบนี้ โดยใช้การสั่งการในการแก้ไขปัญหา ว่าควรทำอะไรอะไร จะให้ใครมารับซื้อผลผลิต ซึ่งที่เราทำคือการลงพื้นที่เหมือนกัน แต่ใช้ AO เก็บข้อมูลวิเคราะห์ แล้วใช้การสมัครใจที่จะพิจารณาว่าร่วมกันจะทำอะไร มีช่องทางหรือไม่ ต้องการให้สนับสนุนอะไร

“ในต่างประเทศมีหมดทุกรูปแบบ ซึ่งเราก็นำข้อดีของแต่ละแบบมาดู แล้วหาสิ่งที่เหมาะสมกับประเทศไทยมาดำเนินการ”

หลักคิดของมาตรการพัฒนาตนเอง

หลักคิดของมาตรการนี้ คือทำให้มีข้อมูลที่ทันสมัย สมบูรณ์ ถูกต้อง และเป็นข้อมูลรายบุคคล เพื่อที่รัฐบาลจะได้นำข้อมูลนั้นมาใช้ในการวิเคราะห์เพื่อแก้ไขปัญหาให้ตรงจุด และจะเป็น Big Data ที่จะไปเสริมกับการที่จะเป็นไทยแลนด์ 4.0 ด้วย

ความปลอดภัยของข้อมูล

ข้อมูลเหล่านี้เป็นข้อมูลส่วนบุคคล การที่จะนำข้อมูลไปใช้จะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของข้อมูล ด้วยเหตุนี้จึงต้องให้มีการลงทะเบียน มีการแจ้งความประสงค์ มีการสำรวจวิเคราะห์ ร่วมกับผู้ที่เข้าร่วมโครงการ ดังนั้น ข้อมูลเหล่านี้จะนำไปใช้ได้ต้องมีความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล และจะต้องมีการขออนุญาตใช้ข้อมูลจากทางกระทรวงการคลังด้วย ฉะนั้น สบายใจได้ว่าจะไม่มีการนำข้อมูลไปใช้อย่างไม่ถูกต้อง หรือไปเป็นประโยชน์กับกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

เป้าหมายการช่วยเหลือ ให้พ้นเส้นความยากจน

มาตรการนี้มุ่งให้กลุ่มเป้าหมาย 5.3 ล้านคน พ้นจากเส้นขีดความยากจน โดยดูจากข้อมูลที่แท้จริงว่ามีรายได้เท่าไร มีรายได้เพิ่มขึ้นหรือไม่ ซึ่งเป็นข้อมูลตรงที่สามารถวัดผลได้จริง ปัจจุบันได้ตั้งเป้าไว้ว่าในปีแรกของมาตรการนี้ จะสามารถช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายให้พ้นขีดความยากจนได้ประมาณ 20% หรือประมาณ 1 ล้านคน

มาตรการขณะนี้ใช้ฐานข้อมูลของปี 2559 จึงอยู่ระหว่างการประเมินว่าผลเป็นอย่างไร เพื่อจะมานำเสนอว่าจะดำเนินการอย่างไรต่อไป แต่ในหลักการเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ต่อเนื่อง ต้องมีการมาลงทะเบียน เพื่อปรับปรุงข้อมูลเป็นประจำทุกปี โดยที่จะมีการวัดผลครั้งแรก 30 กันยายน และจะประเมินอีกครั้งสิ้นสุด

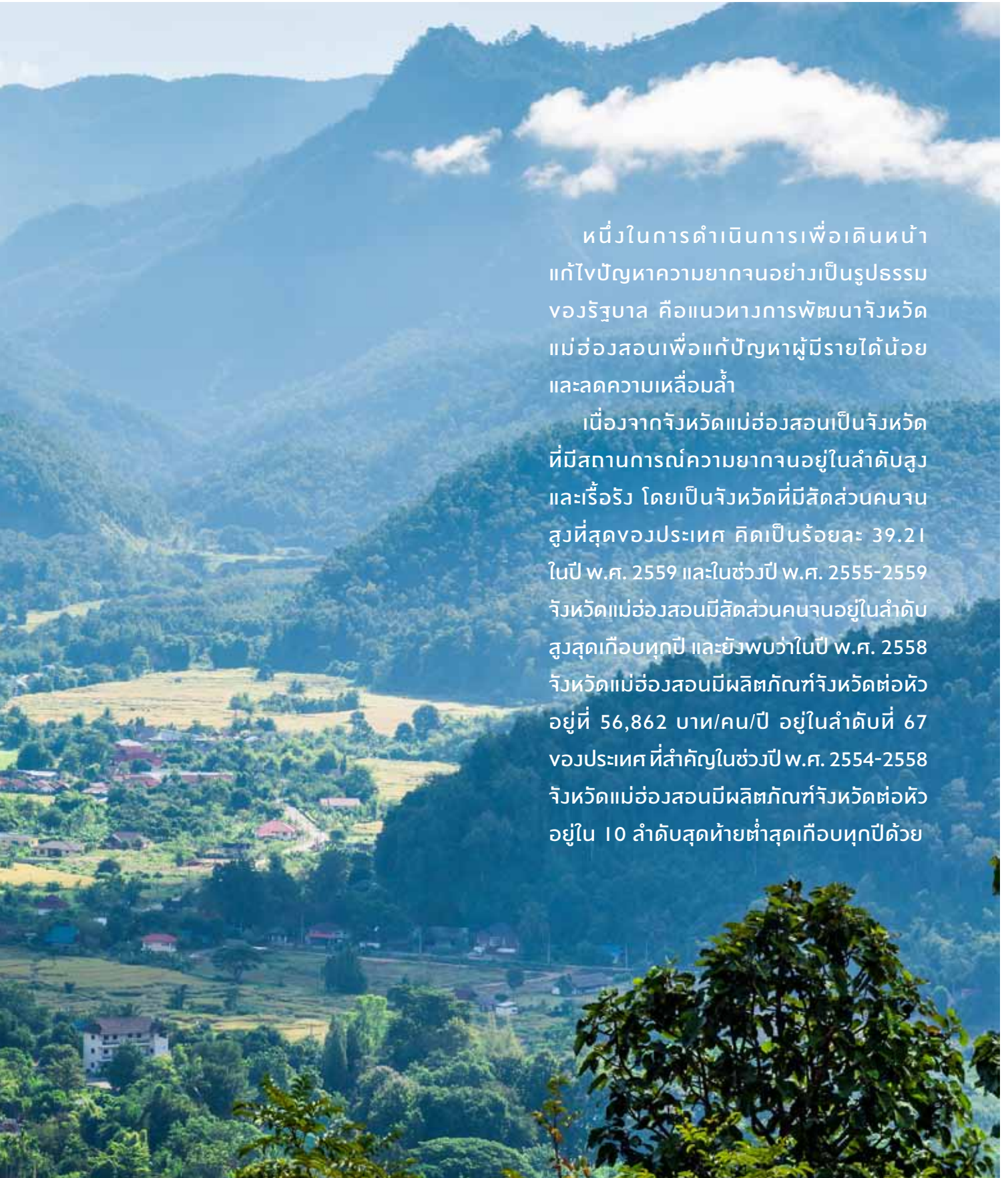
เดือนธันวาคม พ.ศ. 2561 จึงได้กำหนดการเติมเงินไว้แค่สิ้นปีเท่านั้น

ปัญหาและอุปสรรคของโครงการ

อุปสรรคที่เห็น คือการให้ความร่วมมือ ความสนใจของกลุ่มเป้าหมาย ว่ามีความตั้งใจเข้ามาร่วมพัฒนาตนเองหรือไม่ เพราะครั้งนี้ไม่ใช่เป็นการให้เปล่า แต่จะต้องมีการพัฒนาตัวเองด้วย ซึ่งถ้าคนในกลุ่มเป้าหมายไม่ให้ความร่วมมือ หรือไม่คิดที่จะพัฒนาตนเอง มาตรการนี้ก็อาจจะไม่เกิดผลตามที่ต้องการอย่างแท้จริง

แม่ฮ่องสอนโมเดล

ยุทธศาสตร์นำร่อง
เพื่อแก้ปัญหายากจน

หนึ่งในการดำเนินการเพื่อเดินหน้า
แก้ไขปัญหาคความยากจนอย่างเป็นรูปธรรม
ของรัฐบาล คือแนวทางการพัฒนาจังหวัด
แม่ฮ่องสอนเพื่อแก้ปัญหาผู้มีรายได้น้อย
และลดความเหลื่อมล้ำ

เนื่องจากจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นจังหวัด
ที่มีสถานการณ์ความยากจนอยู่ในลำดับสูง
และเรื้อรัง โดยเป็นจังหวัดที่มีสัดส่วนคนจน
สูงที่สุดของประเทศ คิดเป็นร้อยละ 39.21
ในปี พ.ศ. 2559 และในช่วงปี พ.ศ. 2555-2559
จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีสัดส่วนคนจนอยู่ในลำดับ
สูงสุดเกือบทุกปี และยังพบว่าในปี พ.ศ. 2558
จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว
อยู่ที่ 56,862 บาท/คน/ปี อยู่ในลำดับที่ 67
ของประเทศที่สำคัญในช่วงปี พ.ศ. 2554-2558
จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีผลิตภัณฑ์จังหวัดต่อหัว
อยู่ใน 10 ลำดับสุดท้ายต่ำสุดเกือบทุกปีด้วย

ดังนั้น เมื่อวันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2561 พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี เป็นประธานการประชุมยุทธศาสตร์การพัฒนาแม่ฮ่องสอน โดยมี รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง หัวหน้าส่วนราชการ ผู้บริหารภาคเอกชน เข้าร่วมประชุม ณ ห้องประชุมขุนหลุมประพาส ชั้น 4 ศาลากลางจังหวัดแม่ฮ่องสอน

แนวทางที่เสนอในการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน แบ่งเป็น 2 ด้าน คือ **ด้านการพัฒนาเชิงนโยบาย** ประกอบด้วย 1. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน 2. การส่งเสริมการเกษตร 3. การส่งเสริมสนับสนุนการเพิ่มบุคลากรทางการแพทย์ และ 4. การพิจารณา Border Pass เพื่อการท่องเที่ยวข้ามแดน และ **ด้านการพัฒนาเชิงพื้นที่** ประกอบด้วย 1. การแก้ไขปัญหาความยากจน 2. การลดความเหลื่อมล้ำ และ 3. การพัฒนาประสิทธิภาพการเข้าถึงการบริหารภาครัฐ

การเลือกจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นโมเดลนำร่องในการพัฒนาเป็นผลมาจากการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐาน จากการสำรวจคุณภาพชีวิตของคนแม่ฮ่องสอนในปี พ.ศ. 2560 ที่พบว่าแม่ฮ่องสอนมีครัวเรือนที่อาศัยอยู่จริงในพื้นที่เกิน 6 เดือน ทั้งที่มีเลขที่บ้านและไม่มีเลขที่บ้าน มีจำนวน 105,535 ครัวเรือน จาก 7 อำเภอ 45 ตำบล 415 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งหมดจำนวน 275,884 คน โดยอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน มีจำนวนครัวเรือนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 22.06 รองลงมาคือ อำเภอแม่สะเรียง ร้อยละ 21.12 และอำเภอสะเมิง ร้อยละ 15.40 ซึ่งอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน มีจำนวนประชากรมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 22.51 รองลงมาคือ อำเภอแม่สะเรียง ร้อยละ 17.18 และอำเภอแม่ลาน้อย ร้อยละ 14.92

จากข้อมูล พบว่าประชากรส่วนมาก ร้อยละ 27.85 จบชั้นประถมศึกษา (ป.4, ป.6, ป.7) ขณะที่ไม่เคยศึกษา ร้อยละ 26.85 และจบมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.ศ. 1-3, ม. 1-3) ร้อยละ 13.97 มีเพียงแค่ร้อยละ 7.66 ที่จบการศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป

ด้านการประกอบอาชีพ มากที่สุดคือการกสิกรรม (ทำนา ทำไร่ ทำสวน) ร้อยละ 37.22 รับจ้างทั่วไป ร้อยละ 19.83 พนักงานบริษัท ค่าขาย ธุรกิจส่วนตัว และอาชีพอื่นๆ ร้อยละ 8.13 รับราชการ/เจ้าหน้าที่รัฐ และพนักงานรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 4.28 และร้อยละ 8.07 เป็นผู้ไม่มีอาชีพ

สำหรับรายได้เฉลี่ยของคนแม่ฮ่องสอน ข้อมูลจากการสำรวจ พบว่าอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน มีรายได้เฉลี่ย/ครัวเรือน/เดือน 12,268.80 บาท อำเภอขุนยวม มีรายได้เฉลี่ย 13,427.67 บาท อำเภอปาย มีรายได้เฉลี่ย 17,137.56 บาท อำเภอแม่สะเรียง มีรายได้เฉลี่ย 14,340.97 บาท อำเภอแม่ลาน้อย มีรายได้เฉลี่ย 15,939.63 บาท อำเภอสบเมย มีรายได้เฉลี่ย 10,642.36 บาท และ อำเภอปางมะผ้า มีรายได้เฉลี่ย 14,337.35 บาท

ขณะที่ด้านคุณภาพชีวิตของคนแม่ฮ่องสอน ก็พบว่ามีตัวชี้วัดหลายข้อที่ต้องแก้ไข อาทิ การออกกำลัง การได้รับการตรวจสุขภาพประจำปี การกินอาหารถูกสุขลักษณะ ปลอดภัย และได้มาตรฐาน การที่ครัวเรือนมีน้ำใช้ และมีน้ำสะอาดสำหรับดื่มและบริโภคเพียงพอตลอดปี และโดยเฉพาะในหมวดการศึกษา ซึ่งพบว่าตัวชี้วัดที่คนแม่ฮ่องสอนไม่ผ่านเกณฑ์สูงสุด ได้แก่ คนอายุ 15-59 ปี อ่าน เขียนภาษาไทย และคิดเลขอย่างง่ายได้ ร้อยละ 15.54 รองลงมา คือเด็กจบชั้น ม.3 ได้เรียนต่อ ม.4 หรือเทียบเท่า ร้อยละ 10.45 เด็กอายุ 6-14 ปี ได้รับการศึกษามากบังคับ 9 ปี ร้อยละ 7.77 คนในครัวเรือนที่จบการศึกษามากบังคับ 9 ปี ที่ไม่ได้เรียนต่อและยังไม่มีงานทำ ได้รับการฝึกอบรมด้านอาชีพ ร้อยละ 4.43 และเด็กอายุ 3-5 ปี ได้รับการเลี้ยงดูเตรียมความพร้อมก่อนวัยเรียน ร้อยละ 0.58

นอกจากนี้แม่ฮ่องสอนยังมีปัญหาเรื่องของการเก็บออมเงิน โดยครัวเรือนมีการเก็บออมเงิน ร้อยละ 43.76

ในภาพรวมจึงพบปัญหาที่ควรได้รับการแก้ไขหลายด้าน แต่ที่สำคัญในด้านการแก้ไขปัญหาความยากจนมี 3 ด้านด้วยกัน คือ 1. ครัวเรือนไม่มีการเก็บออมเงิน จำนวน 26,417 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 43.76 จากทั้งหมด 60,374 ครัวเรือน 2. คนอายุ 15-60 ปี อ่าน เขียนภาษาไทย และคิดเลขอย่างง่ายไม่ได้ จำนวน 17,175 คน คิดเป็นร้อยละ 15.54 จากทั้งหมด 110,526 คน และ 3. คนอายุ 60 ปีขึ้นไป ไม่มีอาชีพและไม่มีรายได้ จำนวน 3,238 คน คิดเป็นร้อยละ 13.62 จากทั้งหมด 23,766 คน

จากข้อมูลการสำรวจดังกล่าว จึงมีข้อเสนอในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติจนเป็นวิถีชีวิต (Way of Life) ทั้งในเรื่องการจัดเวทีอบรมและให้ความรู้ การฝึกอบรมครูฝึกกระดับตำบล การให้ครัวเรือนตั้งปณิธาน การจัดตั้งกลุ่มอาชีพผสมมาชีพ การสนับสนุนสัมมาชีพแก่ครัวเรือนยากจน เป็นต้น

ทั้งนี้ นายกรัฐมนตรีได้สั่งการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับข้อเสนอแนวทางการพัฒนาจังหวัดแม่ฮ่องสอนไปพิจารณาถ่วงถ่วงถึงความเป็นไปได้ต่อไป พร้อมทั้งให้รวบรวมประเด็นนำเสนอให้ชัดเจนว่าข้อเสนอส่วนไหนสามารถทำได้ ข้อเสนอส่วนไหนไม่สามารถทำได้ อย่างเป็นรูปธรรม

อีกทั้งยังขอให้บุคลากรของรัฐทุกระดับปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงาน เน้นการทำงานอย่างมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วน อย่างยั่งยืนภายใต้แนวคิด “ไทยนิยมยั่งยืน” ซึ่งจะเป็นการทำงานร่วมกัน เพื่อให้ทุกคนก้าวเดินไปพร้อมกัน ร่วมกันเดินทาง แก้ไขปัญหาของประเทศร่วมกัน ให้ประเทศเดินหน้าต่อไปข้างหน้า

สำหรับข้อเสนอเรื่องการศึกษาศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพน้ำพุร้อนธรรมชาติในจังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 6 แห่ง นายกรัฐมนตรีได้สั่งการให้จังหวัดร่วมกับภาคเอกชนสร้างความแตกต่างของน้ำพุร้อนแต่ละจุด เพื่อสร้างจุดขาย และนำมาเชื่อมต่อให้เชื่อมโยงเป็นเรื่องราวบอกเล่าดึงดูดนักท่องเที่ยว และให้เน้นเรื่องส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยใช้พื้นที่การเกษตรจำนวนน้อยให้เกิดมูลค่าจำนวนมาก 🌱

การประชุม ครม. นอกสถานที่ จังหวัดนครราชสีมา
และการลงพื้นที่พบประชาชนจังหวัดนครราชสีมา
ระหว่างวันที่ 21-22 สิงหาคม พ.ศ. 2560

การประชุม ครม. นอกสถานที่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
และการลงพื้นที่พบประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดสุพรรณบุรี
ระหว่างวันที่ 18-19 กันยายน พ.ศ. 2560

การประชุม ครม. นอกสถานที่ จังหวัดสงขลา
และการลงพื้นที่พบประชาชนจังหวัดสงขลา และจังหวัดปัตตานี
ระหว่างวันที่ 27-28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2560

การประชุม ครม. นอกสถานที่ จังหวัดสุโขทัย
และการลงพื้นที่พบประชาชนจังหวัดพิษณุโลก และจังหวัดสุโขทัย
ระหว่างวันที่ 25-26 ธันวาคม พ.ศ. 2560

การประชุม ครม. นอกสถานที่ จังหวัดจันทบุรี
และการลงพื้นที่พบประชาชนจังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด
ระหว่างวันที่ 5-6 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561

ความสำคัญของการประมง ต่อเศรษฐกิจไทย

การประมง หมายถึง การทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจับสัตว์น้ำ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การแปรรูปสัตว์น้ำ ตลอดจนการซื้อขายสัตว์น้ำ โดยรวมทั้งสัตว์น้ำจืดและสัตว์น้ำเค็ม การทำการประมงหรือจับสัตว์น้ำ แบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะตามแหล่งที่อยู่ คือ การประมงน้ำจืด การประมงชายฝั่ง และการประมงทะเล

ในส่วนของการประมงทะเล หมายถึง การทำการประมงบริเวณเขตไหล่ทวีปที่ห่างจากฝั่งออกไปทั้งที่เป็นเขตเศรษฐกิจจำเพาะของไทย และการทำการประมงนอกลำน้ำของไทย (ในน่านน้ำสากลหรือในเขตเศรษฐกิจจำเพาะของประเทศอื่นๆ) โดยใช้เรือและเครื่องมือประมงขนาดใหญ่ มีอุปกรณ์ที่ทันสมัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจับสัตว์น้ำ และมีการแปรรูปสัตว์น้ำ เพื่อส่งผลผลิตสู่ตลาด หรือส่งไปจำหน่ายยังต่างประเทศ

ประเทศไทยมีผลผลิตทางการประมงติดอันดับ 1 ใน 10 ของประเทศที่มีผลผลิตสัตว์น้ำสูงสุดในโลกมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 โดยมีปริมาณสัตว์น้ำหลักๆ มาจากสัตว์น้ำทะเลที่จับได้ในน่านน้ำไทย และในน่านน้ำต่างประเทศ ซึ่งผลผลิตสัตว์น้ำเหล่านี้มีบทบาทสำคัญทั้งด้านโภชนาการ โดยเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญ และด้านเศรษฐกิจ ที่ถือเป็นแหล่งสร้างรายได้ที่สำคัญของประเทศ

เนื่องจากในแต่ละปี ประเทศไทยสามารถที่จะส่งออกผลิตภัณฑ์ทางการประมงได้มาก ทำให้ผลผลิตจากน่านน้ำของไทยมีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ ช่วยสร้างรายได้ รวมถึงการจ้างงานของคนไทย เพราะผลผลิตสัตว์น้ำของประเทศไทยจัดเป็นสินค้าส่งออกที่สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศได้จำนวนมาก โดยสินค้าที่สำคัญ ได้แก่ กุ้งสดแช่แข็ง ปลาหมึกสดแช่แข็ง ปลาแช่แข็ง รวมไปถึงสัตว์น้ำชนิดอื่น

นอกจากนี้การประมงยังเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาอุตสาหกรรมด้านอื่นๆ ด้วย เช่น อุตสาหกรรมต่อเรือ เพราะเรือคือพาหนะที่จะใช้ในการทำการประมงกลางท้องทะเลได้ นอกจากนี้ยังมีส่วนช่วยในการพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่อง อย่าง อุตสาหกรรมอาหารกระป๋อง อุตสาหกรรมห้องเย็น อุตสาหกรรมอาหารแปรรูป ซึ่งปัจจุบันอาหารทะเลกระป๋องของไทยมีมูลค่าส่งออกนับแสนล้านบาท/ปี ซึ่งหากนำสินค้าส่งออกของไทยทุกอย่างมาเปรียบเทียบกัน อาหารทะเลกระป๋องถือว่าเป็นรายการสินค้าที่ติดอันดับ 1 ใน 20 สินค้าที่มีการส่งออกมากที่สุดของไทย

ซึ่งข้อมูลจากกระทรวงพาณิชย์ รวบรวมโดยศูนย์วิจัยกสิกรไทย ระบุว่า อาหารทะเลแปรรูปเป็นสินค้าส่งออกสำคัญของไทย โดยมูลค่าการส่งออกอาหารทะเลแปรรูปของไทย ในปี พ.ศ. 2559 มีมูลค่า 191,005.6 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 20.2 ของการส่งออกอาหารทั้งหมดของไทย โดยมีทูน่ากระป๋อง และกุ้ง เป็นสินค้าหลัก ด้วยสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 70 ของการส่งออกอาหารทะเลแปรรูปทั้งหมด

จะเห็นได้ว่าการประมงนั้นมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อรายได้ของประเทศ และระบบเศรษฐกิจของไทย ดังนั้น หากวันนี้ประเทศไทยของเรามีปัญหาจากการทำการประมงย่อมจะเกิดผลกระทบในด้านลบกับเศรษฐกิจของประเทศด้วยเช่นกัน นี่จึงเป็นความจำเป็นของธุรกิจประมงไทยและรัฐบาลไทยที่จะต้องสร้างความมีวินัย และปฏิบัติตามกฎการประมงสากล ให้เกิดขึ้นกับธุรกิจประมงของไทยอย่างแท้จริง

และเพราะอุตสาหกรรมประมงถือว่าเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่มีความสำคัญมากทั้งในภาคของเศรษฐกิจ นี่เองที่ทำให้ประเทศต่างๆ ที่มีพื้นที่ติดกับทะเลต่างก็มีการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมด้วยกันทั้งนั้น จึงไม่เพียงแต่จะทำให้เกิดการแข่งขันกันในการส่งออกสินค้าประมง แต่ยังทำให้ต้องมีการกำหนดกฎเกณฑ์ กฎหมายประมงทางทะเลสากลขึ้นมาเพื่อลดปัญหาการกระทบกระทั่งกันของธุรกิจประมงระหว่างประเทศที่มีอาณาเขตทางทะเลต่อเนื่องกัน

ในขณะที่ช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา ธุรกิจประมงและการส่งออกสินค้าประมงของไทยได้รับแรงกดดันจากมาตรการกีดกันทางการค้าของประเทศคู่ค้า ไม่ว่าจะเป็นการถูกตัดสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรเป็นการทั่วไป (GSP) จากสหภาพยุโรป ที่ทำให้ความสามารถในการแข่งขันของไทยลดลง

การได้รับใบเหลืองจากการเฝ้าระวังการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (IUU Fishing) ของสหภาพยุโรป และการถูกจัดอันดับการค้ามนุษย์ของไทยในลำดับ Tier 2 Watch List ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งกระทบต่อภาพลักษณ์สินค้าและส่งผลกระทบต่อความต้องการสินค้าของไทย ทำให้ปริมาณการผลิตและการส่งออกลดลงตามไปด้วย

ด้วยเหตุนี้เอง พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ถึงได้มีการยืนยันแนวนโยบายในการทำประมงของไทยมาโดยตลอด ว่ารัฐบาลไทยให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาการทำประมงผิดกฎหมายในน่านน้ำต่างประเทศ โดยถือเป็นวาระแห่งชาติ รวมทั้งการแก้ปัญหาภาคประมงไทยในลักษณะองค์รวม ทั้งประเด็นแรงงานผิดกฎหมาย การต่อต้านการทำประมงแบบ IUU และการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลเพื่อประโยชน์ร่วมกันของทั้งภูมิภาคและของสากล โดยพร้อมที่จะให้ข้อมูลในการดำเนินการแก้ไขปัญหการทำประมงผิดกฎหมายอย่างเป็นระบบ เพื่อแสดงให้เห็นทั้งสหภาพยุโรป หรือ EU และประเทศสหรัฐอเมริกาได้เห็นถึงความตั้งใจในการแก้ปัญหาดังกล่าวอย่างจริงจัง

ทั้งนี้ สหภาพยุโรปต้องการให้ไทยแก้ไขปัญหาประมงใน 3 ประเด็น ทั้งการเร่งรัดแก้ไขกฎหมายประมง ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างปรับปรุง พ.ร.บ.ประมง และเร่งจัดทำแผนแก้ปัญหาประมงระดับชาติ รวมทั้งติดตั้งอุปกรณ์ตำแหน่งเรือเพื่อให้รู้แหล่งที่มาของปลาที่จับขึ้นมา

“การแก้ปัญหาประมงต้องสอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศด้วย มิฉะนั้นเขาจะต่อต้านสินค้าทั้งหมดของไทย ผู้ทำการประมงจะต้องรู้ว่าสัตว์น้ำที่ถูกจับมาโดยไม่มีที่มา เขาจะไม่รับซื้ออีกแล้ว หรือแม้แต่การประกอบการใดก็ตาม ที่มีการใช้แรงงานไม่ถูกกฎหมาย มีการค้ามนุษย์ หรือใช้แรงงานเด็ก เขาก็จะไม่ซื้อทั้งหมดเช่นกัน ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องแก้ไขปัญหาโดยเคร่งครัด” 🗣️

อุตสาหกรรมการประมงในต่างประเทศ

ต้นแบบที่ประมงไทยควรศึกษาเรียนรู้

การที่ สหภาพยุโรป ได้ออกกฎระเบียบการป้องกัน ยับยั้ง และจัดการทำการประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (Illegal, Unreported and Unregulated Fishing: IUU Fishing) ก็เพราะต้องการกำหนดให้ประเทศที่จะส่งออกสินค้าประมงที่จับจากทะเลไปยังสหภาพยุโรป ต้องจัดทำระบบป้องกัน ยับยั้ง และจัดการทำประมงแบบ IUU และต้องมีใบรับรองการจับสัตว์น้ำ (Catch Certificate) ประกอบการส่งออกสัตว์น้ำไปยังสหภาพยุโรปทุกครั้ง เพื่อรับรองว่าผลิตภัณฑ์ดังกล่าวไม่ได้มาจากการทำประมงแบบ IUU ซึ่งกฎระเบียบนี้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2553 เป็นต้นมา

ประเทศไทย เป็นหนึ่งในประเทศที่ถูกเตือน “ใบเหลือง” จากมาตรการ IUU Fishing ของสหภาพยุโรป ซึ่งรัฐบาลกำลังพยายามแก้ไขปัญหาน้อยอย่างเร่งด่วนและจริงจังอย่างต่อเนื่อง ทำให้เห็นผลความคืบหน้ามาโดยลำดับ

แต่เชื่อว่าจะมีเพียงประเทศไทยเท่านั้นที่ประสบปัญหาการได้รับการเตือนใบเหลืองจากสหภาพยุโรป เพราะในความเป็นจริงยังมีอีกหลายประเทศที่ถูกเตือนเช่นกัน แต่ที่น่าสนใจก็คือมีหลายประเทศที่ถูกเตือนแล้วสามารถแก้ไขสภาพปัญหาของอุตสาหกรรมประมงทั้งระบบ จนได้รับ “ใบเขียว” ในที่สุด

ประเทศฟิลิปปินส์ เคยติดใบเหลืองนานถึง 1 ปี ตั้งแต่มีกฎหมาย พ.ศ. 2557 - พฤษภาคม พ.ศ. 2558 ในฐานะไม่ให้ความร่วมมือกับต่างประเทศในการจัดการทำประมงแบบ IUU ทำให้ต้องมีการแก้ไขปัญหา โดยกรมการเกษตรของฟิลิปปินส์ได้ดำเนินการมาตรการเชิงรุกเข้าเป็นภาคีความร่วมมือระดับทวิภาคีกับประเทศในมหาสมุทรแปซิฟิก เพื่อให้สามารถติดตามการทำประมงของเรือสัญชาติฟิลิปปินส์ในพื้นที่นอกอาณาเขตทางทะเล

และที่สำคัญได้ปรับปรุงกฎหมาย Philippine Fisheries Code of 1998 โดยเพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับการกระทำความผิดและเพิ่มมาตรการบังคับบทลงโทษแก่ผู้ฝ่าฝืน รวมทั้งการตรวจสอบย้อนกลับ จนทำให้ฟิลิปปินส์หลุดจากใบเหลืองในที่สุด

เกาหลีใต้ เป็นอีกประเทศที่เคยได้รับใบเหลืองจากอียู เนื่องจากการทำประมงผิดกฎหมายในน่านน้ำเขตแอฟริกาตะวันตก ทางกระทรวงมหาสมุทรและการประมงของเกาหลีใต้จึงจัดให้มีระบบตรวจสอบเรือ ที่สามารถติดตามการเคลื่อนไหวของเรือได้จากดาวเทียม และเรือประมงทั้งหมดจะต้องได้รับการติดตั้งระบบ Logbook ที่สามารถแบ่งปันข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการจับปลาแบบนาที่ต่อนาที (Real Time)

และเกาหลีใต้ยังได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายการพัฒนาประมงทางน่านระยะไกล (Distant Water Fisheries Development Act: DWFD) ซึ่งบังคับใช้ตั้งแต่กรกฎาคม พ.ศ. 2558 โดยให้อำนาจเจ้าหน้าที่รับสินค้าประมงผิดกฎหมายได้ทันที ซึ่งเป็นการเพิ่มความสามารถในการดำเนินการกับเรือประมงสัญชาติเกาหลีใต้ที่ทำการประมงแบบ IUU ในน่านน้ำนอกเขตอำนาจของเกาหลีและเพิ่มบทลงโทษที่หนักขึ้นแก่ผู้กระทำความผิด สุดท้ายจึงทำให้เกาหลีใต้หลุดพ้นจากใบเหลืองได้

ขณะที่ **ประเทศฟิจิ** แก้ปัญหาโดยอาศัยความร่วมมือจากหลายๆ หน่วยงานผ่านการทำงานที่เพิ่มความเข้าใจร่วมกับเกาะอื่นๆ ในบริเวณเดียวกัน เช่นเดียวกับที่ร่วมมือกับตำรวจ กองทัพเรือ และธนาคารกลาง จนสามารถแก้ไขปัญหาใบเหลืองจากอียูได้

ที่น่าสนใจและน่าศึกษาที่สุด คือการประมงของ **ประเทศนอร์เวย์** เพราะไม่เพียงนอร์เวย์จะวางจุดยืนของประเทศเอาไว้ให้เป็นผู้นำด้านอาหารทะเลของโลก แต่นอร์เวย์ยังเป็นประเทศที่ส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารทะเลใหญ่เป็นอันดับ 2 ของโลกรองจากจีน โดยส่งออกไปยัง 130 ประเทศทั่วโลก ซึ่งประเทศผู้นำเข้าหลัก 5 อันดับแรกของนอร์เวย์ ได้แก่ รัสเซีย ฝรั่งเศส เดนมาร์ก โปแลนด์ และญี่ปุ่น

นอร์เวย์ให้ความสำคัญกับการทำประมงที่ถูกกฎหมายโดยเน้นย้ำใน 3 ประเด็นใหญ่ๆ คือ 1. การทำวิจัยเพื่อการพัฒนาการประมง (Marine Research & Development) 2. การสร้างมูลค่าเพิ่มและการเพิ่มผลกำไร และ 3. การรักษาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน

ด้วยจุดยืนดังกล่าวส่งผลให้ประเทศนอร์เวย์ส่งออกอาหารทะเลไปยังกลุ่มประเทศในสหภาพยุโรปมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา ได้แก่ กลุ่มประเทศยุโรปตะวันออก ภูมิภาคเอเชีย ภูมิภาคอเมริกาเหนือ และภูมิภาคแอฟริกาตามลำดับ และมีแนวโน้มว่าจะมีการส่งออกเพิ่มขึ้น เนื่องจากความต้องการผลิตภัณฑ์อาหารทะเลจากประเทศในเอเชียมีปริมาณมากขึ้น

ทั้งนี้ พบว่านอร์เวย์มีชาวประมงประมาณ 10,000 คน และมีบุคลากรที่ทำงานในภาคอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประมงอีกประมาณ 44,000 คน

สำหรับการทำประมงของนอร์เวย์นั้น มี 2 ลักษณะ คือ

1. การทำฟาร์มเพาะเลี้ยง (Aquaculture Production) ส่วนใหญ่จะเป็นปลาแซลมอน ปลาเทราต์ และปลาคอด
2. การจับตามธรรมชาติ (Capture Production)

จากสถิติพบว่าการทำฟาร์มเพาะเลี้ยงมีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น และเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของประชากรโลกในอนาคต เพราะมีแนวโน้มว่าคนจะบริโภคเนื้อสัตว์น้อยลง

สำหรับประเด็นการทำวิจัยเพื่อการพัฒนาการประมง (Marine Research & Development) การสร้างมูลค่าเพิ่มและการเพิ่มผลกำไร นอร์เวย์มีการเพิ่มเงินในกองทุนด้านการวิจัย และการทำ R & D ร่วมกัน ระหว่างภาคอุตสาหกรรมทางทะเลทั้ง 3 ภาค คือ การประมง การเดินเรือ และการขุดเจาะน้ำมัน การรวบรวมจัดทำฐานข้อมูลขององค์ความรู้ของผู้ประกอบการประมงขนาดเล็ก/กลาง (Family Owned SMEs) การวิจัยที่เน้นให้สามารถนำทุกส่วนของปลามาใช้ให้เป็นประโยชน์

นอกจากนั้นนอร์เวย์ยังขยายความร่วมมือกับประเทศต่างๆ รวมถึงองค์การระหว่างประเทศ โดยเน้นประเด็นเรื่อง Global Food Security การแลกเปลี่ยน Know-how และเทคโนโลยีการรักษาสังแวดล้อม และการร่วมมือปราบปรามอาชญากรรมด้านประมง (Fisheries Crime)

นอร์เวย์จะมีพื้นที่ชายฝั่งยาวถึง 100,915 กิโลเมตร แต่ด้วยมาตรการต่างๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการรักษาสังแวดล้อมให้ยั่งยืน (Environmental Sustainable) ประกอบด้วย

1. การกำหนดโซน (Zone) การทำฟาร์มเพาะเลี้ยงประมงชายฝั่ง รวมถึงอุตสาหกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประมงและการนำระบบนิเวศมาใช้
2. การให้หน่วยงานท้องถิ่น (Municipality) ดูแลการทำฟาร์มเพาะเลี้ยงประมงชายฝั่ง โดยให้มีส่วนร่วมในการประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment) และให้เป็นผู้ออกใบอนุญาต รวมถึงได้รับรายได้จากภาษีของผู้ประกอบการประมง จากเดิมที่หน่วยงานส่วนกลางเป็นผู้ดำเนินการออกใบอนุญาต และจัดเก็บภาษีเองทั้งหมด ซึ่งทำให้การตรวจสอบมีจุดอ่อนไม่ทั่วถึง แต่เมื่อให้หน่วยงานท้องถิ่นดูแลอย่างจริงจัง ปัญหาจุดอ่อนต่างๆ ก็หมดไปได้

จึงทำให้อุตสาหกรรมประมงของนอร์เวย์ ซึ่งส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารทะเลใหญ่เป็นอันดับ 2 ของโลก ไม่ได้มีปัญหาเรื่อง IUU การดำเนินการธุรกิจอุตสาหกรรมประมงของนอร์เวย์ ตลอดจนการแก้ไขปัญหาต่างๆ ของประเทศที่ยกตัวอย่างมาข้างต้น พบว่าสิ่งที่สำคัญก็คือ ความตั้งใจและมุ่งมั่นต่อการแก้ปัญหา และการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดจริงจัง

ดังนั้น หากต้องการที่จะให้ประเทศไทยหลุดพ้นไปเหลือจากอียู และหมดสิ้นปัญหาต่างๆ ด้านอุตสาหกรรมประมง ก็คงต้องทำความเข้าใจกับทุกฝ่าย ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง แล้วร่วมมือกันปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเข้มงวดและจริงจัง 🇹🇭

การจับบัญชีใบเหลืองอียู กับปัญหาประมงของไทย

เมื่อวันที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2558 สหภาพยุโรป (อียู) ได้ประกาศให้ใบเหลืองประเทศไทยในฐานะที่เป็นประเทศที่ไม่ให้ความร่วมมือในการต่อต้านการทำการประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (IUU Fishing) สาเหตุที่มาของใบเหลืองจากอียู เนื่องมาจากตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 อียูได้ตรวจสอบการควบคุมการทำประมงที่ผิดกฎหมาย IUU ในประเทศไทย และทางอียูมองว่าไม่มีการปรับปรุงให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับนโยบาย การออกกฎหมาย และการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

ใบเหลืองดังกล่าว ทำให้ประเทศไทย โดยรัฐบาลไทย จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินแผนปฏิบัติการแก้ไขปัญห เพราะหากยังไม่มีการดำเนินการใดๆ ในการพิจารณาของทางอียูแล้ว ก็อาจจะถูกให้ใบแดง และระงับการสั่งซื้อสินค้าประมงจากประเทศไทยทันที เช่นเดียวกับกรณีที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วกับประเทศกัมพูชา กินี และศรีลังกา

กรณีใบเหลืองและใบแดงจากอียู เกี่ยวกับการทำประมง IUU จึงเป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการประมงไทย อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารทะเลของไทย รวมทั้งคนไทยทั้งหลายควรที่จะต้องรับรู้ร่วมกัน เนื่องจากธุรกิจประมงและอุตสาหกรรมอาหารทะเล มีความสำคัญอย่างมากต่อเศรษฐกิจไทยนั่นเอง

ใบเหลือง หมายถึง อียูกำหนดให้ประเทศใดประเทศหนึ่งถูกจัดให้เป็นประเทศที่มีความเสี่ยงที่จะถูกจัดให้เป็นประเทศที่ไม่ให้ความร่วมมือ (Possibility of Identifying as Non-cooperating Country) ภายใต้กฎระเบียบ IUU ของอียู ใบเหลืองจึงถือเป็นเพียงประกาศเตือน และจะยังไม่ส่งผลต่อการระงับการนำเข้าสินค้าประมงที่จับโดยเรือประมงของประเทศนั้นที่ส่งไปขายในตลาดสหภาพยุโรปแต่อย่างใด โดยอียูจะให้ระยะเวลาประเทศนั้นๆ ปรับปรุงแก้ไขภายใน 6 เดือน นับจากวันที่ได้รับการแจ้งขึ้นบัญชีอย่างเป็นทางการ

ใบแดง หมายถึง การที่อียูพิจารณาให้ประเทศใดประเทศหนึ่งถูกจัดให้เป็นประเทศที่ไม่ให้ความร่วมมือ (List of Non-cooperating Country) ตามกฎระเบียบ IUU ซึ่งมีผลให้ระงับการนำเข้าสินค้าประมงที่จับจากเรือประมงที่ชักธงของประเทศนั้น

ด้วยเหตุนี้เองประเทศไทยจึงจำเป็นต้องพลิกวิกฤติให้เป็นโอกาส ด้วยการให้ความร่วมมือกับอียูที่จะเข้ามาช่วยไทยแก้ไขปัญหการประมง IUU และปัญหาด้านประมงอื่นๆ ที่เรื้อรังมานาน เพื่อเป้าหมายในการสร้างระบบการบริหารจัดการประมงไทยให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนมากขึ้นไปอีก ซึ่งจริงๆ แล้วถือเป็นเรื่องที่ดีสำหรับประเทศไทยในการยกระดับมาตรฐานการประมงไทยให้ได้มาตรฐานสากล

ประการสำคัญ ก็คือการแก้ไขปัญหการประมงครั้งนี้ควรต้องทำอย่างรอบคอบ รัดกุม เป็นการแก้ไขปัญหแบบยกเครื่องให้สมบูรณ์ทั้งระบบ

ทั้งนี้ หลังจากได้ใบเหลืองมา ประเทศไทยได้เปิดการหารือกับอียูอย่างเป็นทางการ ซึ่งหมายถึงการรับพิจารณาแผนปฏิบัติการที่อียูเสนอแนะในการแก้ไขปัญห ขณะที่ยูก็จะมาช่วยประเมินผลการปฏิบัติการ ซึ่งหากเป็นที่น่าพอใจก็สามารถพิจารณาให้ใบเขียว หรือหากยังต้องใช้เวลาในการแก้ไขปัญหเพิ่มเติม อาจมีการต่ออายุใบเหลืองออกไปอีกครั้งละ 6 เดือน ก็ได้ เพื่อให้ดำเนินการปรับปรุงต่อไป

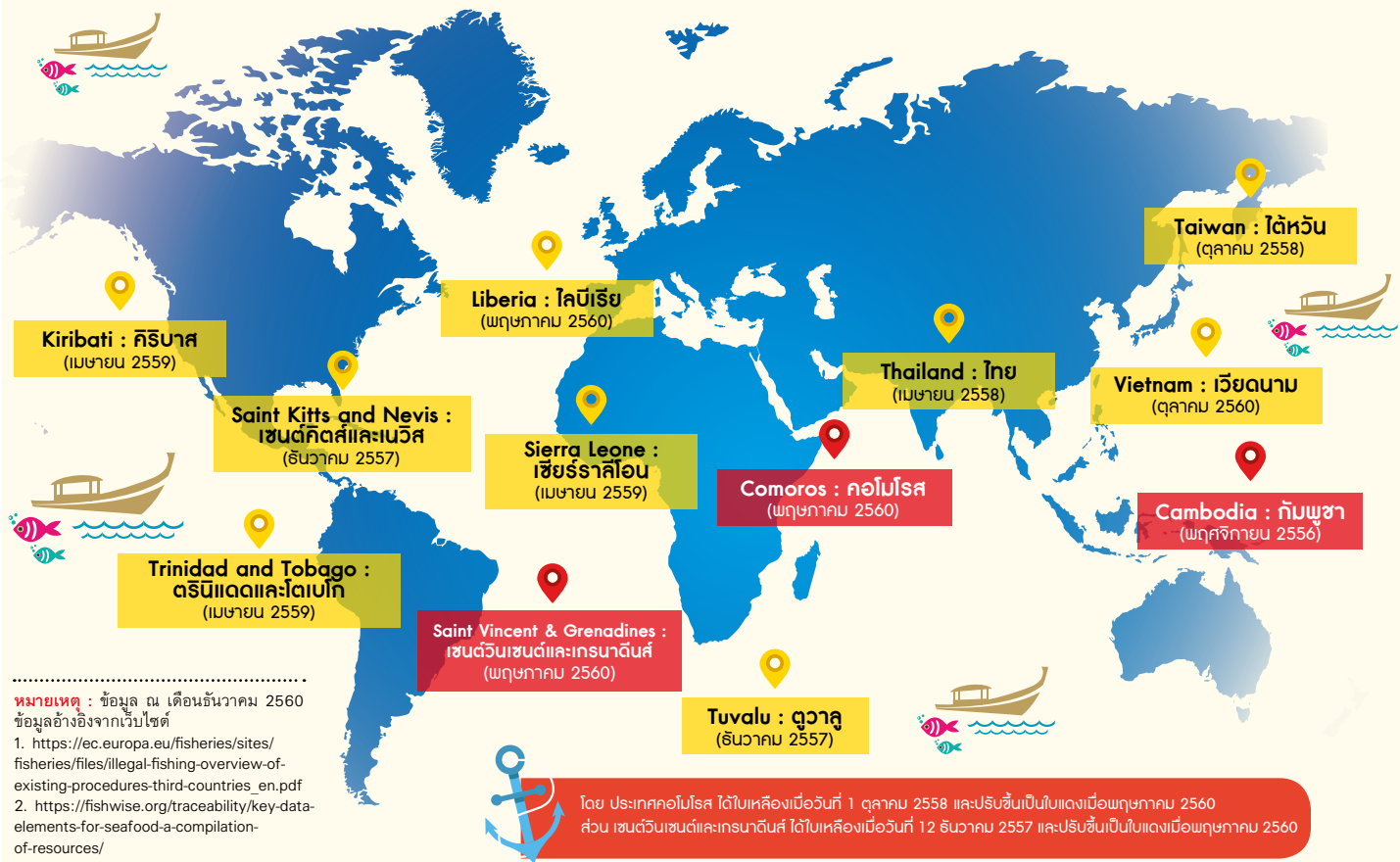
กลุ่มประเทศที่ถูกขึ้นบัญชีใบแดงและใบเหลืองจากอียู

Nations with Red Cards : ประเทศที่ได้ใบแดง มี 3 ประเทศ

Nations with Yellow Cards : ประเทศที่ได้ใบเหลือง มี 9 ประเทศ

อย่างไรก็ตาม การได้ใบเหลืองไม่ได้หมายความว่าต้องนำไปสู่ใบแดงเสมอไป เพราะหากประเทศนั้นๆ สามารถปรับปรุงและแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ ก็จะพ้นใบเหลืองและได้ใบเขียวแทน ซึ่งมีประเทศที่สามารถทำได้แล้ว อาทิ เกาหลีใต้ใช้ระยะเวลาประมาณ 1 ปีครึ่งเพื่อหลุดจากใบเหลืองเป็นใบเขียว ส่วนฟิลิปปินส์ใช้เวลาประมาณ 1 ปี โดยทั้งสองประเทศได้เปิดการหารือกับอียูอย่างเป็นทางการ และได้มีการแก้ไขกฎหมายและมีการปฏิรูประบบการบริหารจัดการประมงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นตามข้อเสนอแนะของอียูตามกฎระเบียบ IUU และข้อกำหนดระหว่างประเทศ

สำหรับมาตรการแก้ไขปัญหาคืออียูหยิบยกให้ไทยพิจารณาดำเนินการแก้ไขด้วยความร่วมมือกับอียูนั้นมีหลายเรื่อง ตั้งแต่การมีกรอบกฎหมายที่ครอบคลุมเรื่อง IUU มีการบังคับใช้กฎหมายและมีบทลงโทษที่เข้มแข็งจริงจัง มีการจัดระเบียบเรือประมงเข้าสู่ระบบการควบคุมได้อย่างถูกต้อง มีมาตรการควบคุมและเฝ้าระวังการประมง IUU ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น มีการพัฒนาระบบการตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability) ของสินค้าประมงที่ทำให้

เชื่อมั่นได้ว่าจะไม่มีความเสี่ยงที่วัตถุดิบมาจากการทำประมง IUU เข้ามาปะปนในห่วงโซ่การผลิตในประเทศไทย และส่งออกปอียู

ผู้ประกอบการประมงไทย คงไม่ต้องการที่จะให้ใบเหลืองของประเทศไทยถูกเปลี่ยนไปเป็นใบแดง ซึ่งจะส่งผลให้สินค้าประมงทุกประเภทที่จับโดยเรือที่ชกธงไทยได้รับผลกระทบ ถูกระงับการนำเข้าสู่ตลาดอียู จึงควรร่วมมือสนับสนุนส่งเสริมให้ประเทศไทยสามารถเปลี่ยนจากใบเหลืองไปเป็นใบเขียวได้เหมือนกับหลายๆ ประเทศที่ทำได้มาแล้ว

การต่อสู้กับการทำประมง IUU จึงถือเป็นความท้าทายสำหรับประเทศไทยในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการประมงของไทยให้มีประสิทธิภาพและมีความยั่งยืนยิ่งขึ้น รักษาสิ่งแวดล้อมมากขึ้นและให้เป็นไปตามข้อกำหนดสากลและของอียูให้มากขึ้นไปอีกให้สมกับการเป็นผู้ผลิตและส่งออกสินค้าประมงอันดับหนึ่งของโลกซึ่งหากทุกภาคส่วนร่วมแรงร่วมใจกันเพื่อแก้ไขปัญหาครั้งนี้เชื่อว่าประเทศไทยจะสามารถหลุดจากใบเหลืองได้อย่างแน่นอน

การปรับปรุงกฎหมายการประมง

ความจำเป็นที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2558 คณะกรรมาธิการสหภาพยุโรป (อียู) ได้ประกาศแจ้งเตือนประเทศไทยเกี่ยวกับมาตรการต่อต้านการทำประมงที่ผิดกฎหมายที่ทางคณะกรรมาธิการสหภาพยุโรป เห็นว่ายังไม่เพียงพอต่อการแก้ปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (IUU Fishing)

แถลงการณ์อียูระบุว่า ในการตรวจประเมินการใช้มาตรการแก้ปัญหาการทำประมงผิดกฎหมายในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2544 และ พ.ศ. 2545 ได้พบข้อบกพร่องต่างๆ ของประเทศไทย เช่น มีกฎหมายไม่เพียงพอต่อการควบคุมการทำประมง และสำหรับการค้าสินค้าประมงที่ผ่านเข้ามาในประเทศไทย รวมถึงมาตรการการดูแล ควบคุม และเฝ้าระวังเรือประมงไทย และการนำเข้าสินค้าประมงที่ผิดกฎหมายจากประเทศที่สามเพื่อการแปรรูปในประเทศและส่งออกไปยังสหภาพยุโรป

อียูชี้แจงว่าการแจ้งเตือนดังกล่าวเป็นเพียงการให้ “ใบเหลือง” ซึ่งไม่มีผลในการคว่ำบาตรสินค้าประมงจากประเทศไทย เข้าสู่สหภาพยุโรป แต่เป็นการนำไปสู่การปรึกษาหารืออย่างจริงจังระหว่างคณะกรรมาธิการสหภาพยุโรปและประเทศไทย เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ รวมถึงมาตรการการต่อต้านการทำประมงที่ผิดกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ ทางอียูได้ให้คำแนะนำเพื่อแก้ไขปัญหา 5 ข้อ ได้แก่ 1. ปรับปรุง พ.ร.บ.การประมง และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง 2. ปรับปรุงระบบตรวจสอบข้อมูลย้อนหลังสินค้าประมง (Traceability) เช่น ชนิดปลา จำนวนที่จับได้ น้ำหนักที่จับปลา 3. ติดตั้งเครื่องติดตามตำแหน่งเรือ (VMS) 4. จัดทะเบียนเรือประมง 5. จัดทำแผนระดับชาติป้องกันและแก้ไขปัญหา IUU

“ถ้าสถานการณ์ดีขึ้นเป็นที่น่าสนใจ ประเทศไทยจะถูกปลดจากบัญชีรายชื่อประเทศที่ได้รับใบเหลือง ซึ่งมีหลายประเทศที่ได้ถูกปลดจากสถานะดังกล่าว เนื่องมาจากการที่ประเทศเหล่านั้นได้ดำเนินมาตรการที่เข้มข้นในการแก้ไขปัญหาและแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นที่จะปรับปรุงโครงสร้างระบบอย่างสมบูรณ์เพื่อต่อต้านการทำประมงที่ผิดกฎหมาย” รายงานระบุ

ด้วยเหตุนี้เองจึงเป็นความจำเป็นสำหรับประเทศไทย ในการแก้ไขปัญหาให้เป็นที่ยอมรับของทางอียูให้ได้ แม้ว่าในความเป็นจริง ที่ผ่านมารัฐบาลไทยตระหนักถึงความสำคัญในการรักษาทรัพยากรทางทะเลและกำหนดให้การแก้ไขปัญหาการประมงแบบ IUU เป็นปัญหาสำคัญระดับชาติที่ต้องแก้ไขโดยความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

โดย กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในฐานะหน่วยงานหลัก ได้เป็นผู้นำในการบูรณาการกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องเพื่อเร่งดำเนินการตามแผนงานหลัก 6 แผนงาน ให้เกิดผลเป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ 1. การปรับปรุงพระราชบัญญัติการประมงและกฎหมายลำดับรอง 2. การจัดทำแผนระดับชาติในการป้องกัน ยับยั้ง และจัดการทำประมง IUU 3. การเร่งจดทะเบียนเรือประมงและออกใบอนุญาตทำการประมง 4. การพัฒนาระบบควบคุมและเฝ้าระวังการทำประมง โดยเฉพาะการควบคุมการเข้าออกท่าของเรือประมง 5. การจัดทำระบบติดตามตำแหน่งเรือ (Vessel Monitoring System - VMS) และ 6. การปรับปรุงระบบการตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability)

ทั้งนี้ พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้มีการยอมรับถึงข้อบกพร่องในการประกอบกิจการประมงไทย ที่ไม่ได้มาตรฐาน พร้อมระบุว่าไม่เกินความคาดหวังที่สหภาพยุโรปให้ใบเหลืองไทยต่อกรณีทำประมงผิดกฎหมาย หรือผิดกฎ IUU จึงขอยืนยันที่จะเดินหน้าแก้ปัญหาประมงและการค้ามนุษย์ด้วยวาระแห่งชาติ โดยเฉพาะการตรากฎหมายใหม่และแก้กฎหมายเดิม รวมถึงการผลักดันให้หน่วยงานต่างๆ บูรณาการการแก้ไขปัญหาให้รวดเร็วขึ้น

“จะพยายามแก้ปัญหาในทุกมิติและเร่งแก้ปัญหาอย่างเต็มที่ แต่ไม่สามารถบอกได้ว่าอียูจะพอใจกับมาตรการของไทยหรือไม่ อย่างไร” นายกรัฐมนตรีกล่าว ภายใต้การแก้ไขปัญหายังจริงจังเร่งด่วนตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 10/2558 เรื่องการแก้ไขปัญหการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม ทำให้ภาคการประมงของไทย ทั้งฝ่ายภาครัฐ ชาวประมง และผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ประมง ต้องปรับตัวร่วมกันแก้ปัญหา

ในส่วนของการปรับปรุงพระราชบัญญัติการประมงนั้น สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้พิจารณาพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2558 โดยที่มีบทบัญญัติสอดคล้องในการจัดการประมงผิดกฎหมาย และเพิ่มเติมด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ให้สามารถรวมกลุ่มประมงพื้นบ้านและมีโอกาสส่งตัวแทนเข้าไปเป็นคณะกรรมการของจังหวัด ซึ่งมีสิทธิ์จะผลักดันนโยบายระดับประเทศได้ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหามากขึ้น

ต่อมายังได้มีการออกพระราชกำหนด (พ.ร.ก.) การประมง พ.ศ. 2558 ให้มีผลบังคับใช้ในวันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2558 เป็นต้นไป โดยเหตุผลในการประกาศใช้ พ.ร.ก. ระบุว่า เนื่องจากพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2558 ยังขาดมาตรการติดตาม ควบคุม และเฝ้าระวังการทำประมงในน่านน้ำไทยและนอกล่านน้ำไทย และเพื่อป้องกันมิให้มีการทำการประมงโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย รวมทั้งยังขาดการบริหารจัดการการทำประมงให้สอดคล้องกับการผลิตสูงสุดของธรรมชาติให้สามารถทำการประมงได้อย่างยั่งยืน และหากไม่มีการแก้ไขปัญหายังเร่งด่วนอาจมีผลกระทบต่อประมงของไทย

สำหรับสาระสำคัญๆ ใน พ.ร.ก. ฉบับนี้ อาทิ ในมาตรา 8 ระบุว่า การกระทำความผิดตาม พ.ร.ก. นี้ หรือตามกฎหมายของรัฐชายฝั่ง หรือตามหลักเกณฑ์หรือมาตรการตามกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง หรือหลักเกณฑ์หรือมาตรการขององค์การระหว่างประเทศ บรรดาที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และบริหารจัดการการประมง ไม่ว่าจะกระทำในน่านน้ำไทยหรือนอกน่านน้ำไทย และไม่ว่าการกระทำโดยใช้เรือประมงไทย เรือประมงที่มีใช้เรือประมงไทย หรือเรือไร้สัญชาติ เป็นการกระทำความผิดในราชอาณาจักรและต้องรับโทษตามที่กำหนดไว้ใน พ.ร.ก. นี้ และให้ศาลไทยมีอำนาจพิจารณาและพิพากษาคดีได้

หากความผิดเกิดขึ้นนอกน่านน้ำไทย และการกระทำความผิดนั้นมิใช่เรือประมงไทยหรือผู้มีสัญชาติไทย ให้กระทำได้เมื่อได้รับแจ้งจากรัฐต่างประเทศที่การกระทำความผิดเกิดขึ้น หรือองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น ให้เป็นหน้าที่ของอธิบดีที่จะให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศในการดำเนินการเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิดตาม พ.ร.ก. นี้

ขณะที่มาตรา 10 ระบุว่า ห้ามมิให้ผู้ใดใช้เรือไร้สัญชาติทำการประมง และมาตรา 11 ห้ามมิให้โรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับสัตว์น้ำจ้ำงถูกจ้ำงโดยฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานหรือจ้างคนต่างด้าวที่ไม่ได้รับใบอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการทำงานของคนต่างด้าว ซึ่งหากตรวจพบถูกจ้ำงหรือคนงานที่ผิดกฎหมายไม่เกิน 5 คน อธิบดีมีคำสั่งให้หยุดประกอบกิจการโรงงานตั้งแต่ 10-30 วัน แต่หากมีมากกว่า 5 คน อธิบดีแจ้งปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมเพื่อสั่งปิดโรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานได้ และหากพบว่าโรงงานที่ถูกสั่งให้ปิดยังทำความผิดซ้ำอีกภายใน 3 ปี ก็สามารถให้เพิกถอนใบอนุญาตประกอบกิจการโรงงานได้

ในหมวด 5 จะเป็นเรื่องมาตรการอนุรักษ์และบริหารจัดการซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อการอนุรักษ์และบริหารจัดการให้เกิดความสมดุลทางธรรมชาติและรักษาทรัพยากรสัตว์น้ำและระบบนิเวศไว้อย่างยั่งยืน โดยระบุไม่ให้ใช้ไฟฟ้า หรือวัตถุระเบิดจับสัตว์น้ำ รวมทั้งห้ามมิให้ผู้ใดครอบครองสัตว์น้ำหรือผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำที่เกิดจากกรณีดังกล่าวด้วย

ส่วนหมวด 6 เป็นเรื่องของการส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ หมวดที่ 7 การควบคุม เฝ้าระวัง สืบค้น และตรวจสอบ ซึ่งมีการกำหนดไว้อย่างเข้มงวดตั้งแต่เรือประมง จนถึงท่าเทียบเรือ โดยเรือประมงนั้นต้องมีการติดตั้งระบบติดตามเรือ สมุดบันทึกการประมง รวมถึงการแจ้งเข้า-ออกท่าเทียบเรือ

ในหมวดที่ 11 บทกำหนดลงโทษ โดยบทลงโทษที่น่าสนใจระบุไว้ตั้งแต่มาตรา 122 เป็นต้นไป โดยเฉพาะในเรื่องใช้เรือไร้สัญชาติในการทำประมง ซึ่งจะมีโทษเปรียบเทียบปรับตามขนาดของเรือ โดยโทษสูงสุดนั้นเป็นเรือ 150 ตันกรอส จะมีโทษปรับ 5-30 ล้านบาท หรือปรับจำนวน 5 เท่า ของมูลค่าสัตว์น้ำที่จับได้ ขึ้นกับจำนวนที่มากกว่า

ส่วนกรณีจ้างแรงงานผิดกฎหมาย จะมีโทษปรับไม่น้อยกว่า 4-8 แสนบาทต่อราย ในขณะที่ผู้ประกอบการโรงงาน หากเกิดกรณีเดียวกันนอกจากปรับ 2 แสนบาท ถึง 2 ล้านบาท แล้วยังมีโทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ และปรับอีกวันละ 1-5 แสนบาท ตลอดเวลาที่ฝ่าฝืน

และในมาตรา 167 กำหนดไว้ว่า หากมีการกระทำผิดที่เป็น การฝ่าฝืนกฎหมายอย่างร้ายแรงซ้ำภายใน 5 ปี อัตราโทษตามที่กำหนดไว้ในแต่ละมาตราให้เพิ่มเป็น 2 เท่า

อย่างไรก็ตาม หลังจากที่มีการใช้ พ.ร.ก.การประมง พ.ศ. 2558 ไประยะหนึ่ง ก็ได้มีการออก พ.ร.ก.การประมง ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 เนื่องจากพบว่า พ.ร.ก.การประมง พ.ศ. 2558 มีบทบัญญัติบางประการไม่สอดคล้องกับสภาพการทำประมงพื้นบ้านและประมงพาณิชย์ จึงได้มีการปรับปรุงนิยามคำว่า ประมงพาณิชย์ เรือประมงพื้นบ้าน ที่จำแนกชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อให้ไม่ให้นายทุนใช้ช่องว่างในการต่อเรือพื้นบ้านทำการประมงเพื่อหลีกเลี่ยง ประมงพาณิชย์ และปรับปรุงหลักเกณฑ์ให้เรือประมงพื้นบ้านสามารถทำประมงนอกชายฝั่งได้ 3 ไมล์ทะเล (5.5 กิโลเมตร) เพื่อช่วยเหลือประมงพื้นบ้าน ซึ่งการออกใบอนุญาตทำประมงพื้นบ้านต้องสอดคล้องกับสัตว์น้ำสูงสุด เพื่อการทำประมงอย่างยั่งยืน

มีการปรับปรุงหลักเกณฑ์ในการสั่งหยุดกิจการหรือปิดโรงงาน ในการทำประมงสัตว์น้ำที่ใช้แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายให้เป็นไปตามความร้ายแรงที่กระทำผิด และเปิดโอกาสให้ปรับปรุงแก้ไขได้อีกทั้งในระหว่างการประกอบใบอนุญาต ปรับปรุงหลักเกณฑ์ ผู้รับใบอนุญาตทำการประมงสามารถโอนขายเรือประมงพร้อมใบอนุญาตได้ จากเดิมที่ไม่สามารถทำได้ ทำให้ชาวประมงได้รับผลกระทบหากต้องการเลิกทำการประมง เพราะไม่มีใครต้องการซื้อเรือประมงที่ไม่มีใบอนุญาต

นอกจากนี้ยังมีการห้ามมิให้รับคนทำประมงจากเรือลำอื่น ในระหว่างออกเรือทำการประมง เพื่อไม่ให้คนประจำเรือต้องอยู่ในเรือนาน เพื่อป้องกันปัญหาการค้ามนุษย์ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่ารัฐบาลได้พยายามแก้ไขปัญหามิติดกฎหมายอย่างจริงจัง บนความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขปัญหา เพื่อที่จะไม่ให้เศรษฐกิจของประเทศได้รับผลกระทบจากปัญหาที่มีการทำประมงผิดกฎหมาย จนถูกคว่ำบาตรสินค้าประมงจากประเทศไทยเข้าสู่สหภาพยุโรปนั่นเอง

มาตรการควบคุมเรือประมง เข้มงวดเพื่อแก้ปัญหาอย่างยั่งยืน

ประเด็นการปฏิบัติมิชอบด้านสิทธิและแรงงานบังคับในอุตสาหกรรมประมงไทย ยังคงเป็นประเด็นที่มีการกล่าวหาประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของประมงไทยว่ายังคงมีปัญหาค้ามนุษย์อยู่ รวมไปถึงยังมีปัญหาเรื่องการบังคับใช้แรงงาน ทั้งๆ ที่ในความเป็นจริงแล้ว รัฐบาลไทยได้พยายามที่จะแก้ไขปัญหาอย่างจริงจังและต่อเนื่องมาโดยตลอด นายอดิศร พร้อมเทพ อธิบดีกรมประมง ยืนยันว่าปัญหาค้ามนุษย์และการบังคับใช้แรงงานในภาคการประมง ถือเป็นหนึ่งในนโยบายสำคัญที่รัฐบาลได้กำหนดให้เป็นวาระเร่งด่วนระดับชาติ เพื่อต่อต้านการค้ามนุษย์แบบองค์รวม ไม่ยอมรับการค้ามนุษย์ในทุกรูปแบบอย่างสิ้นเชิง (Zero Tolerance)

สำหรับการปฏิรูปการประมง ภายใต้พระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 ทางกรมประมงได้กำหนดมาตรการและกฎระเบียบต่างๆ โดยบูรณาการความร่วมมือและรับฟังความคิดเห็นระหว่างหน่วยงานของรัฐ เอกชน ภาคประชาสังคมทุกภาคส่วน อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรประมงให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ภายใต้มาตรการและกฎระเบียบที่ดำเนินการอย่างเข้มงวดให้ตรวจสอบเรือประมงทั้งก่อนและหลังการออกทำประมง โดยศูนย์ควบคุมการแจ้งเรือเข้า-ออก (Port In-Port Out: PIPO Control Center) ทั้ง 32 แห่ง และจุดตรวจส่วนหน้าอีก 19 แห่ง กระจายอยู่ในจังหวัดชายทะเล

โดยเจ้าหน้าที่ชุดสหวิชาชีพ ประกอบด้วย กรมประมง กรมเจ้าท่า ศูนย์ประสานการปฏิบัติในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน และกรมจัดหางาน มีการตรวจเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และตรวจเรือประมง ตรวจความปลอดภัยของเรือ ตรวจสอบคนประจำเรือว่าถูกต้องตรงตามเอกสาร ขณะที่ออกทำการประมง และเมื่อกลับจากทำการประมงก็ได้มีการตรวจสอบความสอดคล้องของแรงงานเมื่อแจ้งออกทำการประมงและขณะที่กลับเข้าท่า

ตลอดจนมีการตรวจสอบการจัดเวลาพักให้กับแรงงานในเรือประมง รวมทั้งสุขอนามัยและสวัสดิภาพของคนประจำเรือด้วย และยังรวมถึงการสุ่มสัมภาษณ์ลูกเรือประมงทั้งก่อนและหลังทำการประมง

ทั้งนี้ การตรวจสอบดังกล่าว เป็นไปตามกฎกระทรวงระบบความปลอดภัย สุขอนามัย และสวัสดิภาพในการทำงานของคนประจำเรือ พ.ศ. 2559 ออกตามพระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 และกฎกระทรวง คุ้มครองแรงงานในงานประมงทะเล พ.ศ. 2557 ออกตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541

อีกทั้งยังมีการออกตรวจตราในเรือกลางทะเล โดยเจ้าหน้าที่จากกองทัพอากาศ กองบังคับการตำรวจน้ำ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง และกรมประมง

“การดำเนินการที่เข้มงวดดังกล่าวเป็นการเปิดโอกาสให้แรงงานได้พบกับเจ้าหน้าที่ได้มากขึ้น เป็นการป้องปรามการกระทำผิดในด้านแรงงาน อันจะเป็นช่องทางหนึ่งที่แรงงานบนเรือประมงที่ประสบปัญหาหรือไม่ได้รับความเป็นธรรมจากนายจ้าง ซึ่งหากประสบปัญหาสามารถร้องเรียน หรือร้องทุกข์ผ่านเจ้าหน้าที่ซึ่งขณะที่มีการตรวจสอบได้โดยตรง” อธิบดีกรมประมงกล่าว

นอกจากนี้แล้วการที่เรือประมงพาณิชย์ถูกกำหนดให้ออกทำการประมงครั้งละไม่เกิน 30 วัน จะทำให้แรงงานไม่ได้ถูกบังคับให้อยู่ในทะเลเป็นระยะเวลานาน อันจะเป็นการลดปัญหาแรงงานในเรือประมงลงได้อีกทางหนึ่งด้วย

ส่วนเรื่องใบอนุญาตทำการประมงของเรือประมงพาณิชย์ในรอบปีการประมง พ.ศ. 2559-2560 (1 เมษายน พ.ศ. 2559 - 31 มีนาคม พ.ศ. 2560) ที่กำลังจะสิ้นสุดลง เพื่อความต่อเนื่อง ทางกรมประมงจะเปิดให้ยื่นคำขอใบอนุญาตทำการประมงพาณิชย์ ระหว่างวันที่ 20 มกราคม - 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561 โดยกรมประมงจะบูรณาการร่วมกับกรมเจ้าท่าและศูนย์บัญชาการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย (ศปมผ.) ให้ชาวประมงสามารถยื่นขอใบอนุญาตทำการประมงและใบอนุญาตใช้เรือได้ทั้ง 2 เรือภายในสถานที่เดียว ที่สำนักงานประมงอำเภอพื้นที่ติดทะเล สำนักงานประมงพื้นที่กรุงเทพมหานคร หรือสถานที่อื่นตามที่กรมประมงกำหนด คาดว่าจะมีเรือมาขอใบอนุญาตทำการประมงประมาณ 12,000 ลำ

ทั้งนี้ หากขึ้นรอบปีการประมงใหม่ ซึ่งเริ่มต้นวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2561 เรือประมงที่ไม่มีใบอนุญาตจะมีโทษรุนแรงทั้งทางอาญาและมาตรการปกครองตาม พ.ร.ก.การประมง พ.ศ. 2558

เดิมใบอนุญาตใช้เรือของกรมเจ้าท่า จะมีอายุการใช้งาน 1 ปี และต้องต่ออายุทุกปี ส่วนใบอนุญาตทำการประมงพาณิชย์ จะมีอายุ 2 ปี และวันหมดอายุไม่พร้อมกัน ผู้ประกอบการต้องเดินทางไปต่ออายุทั้ง 2 แห่ง ทั้งที่สำนักงานเจ้าท่าและสำนักงานประมง จึงได้มีการปรับปรุงกฎระเบียบให้ใบอนุญาตทั้ง 2 ใบสิ้นสุดพร้อมกัน และสามารถยื่นคำขอได้แบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จ

ในการตรวจเรือจะไม่มีค่าใช้จ่ายอื่นๆ นอกจากค่าธรรมเนียมตามกฎหมายเท่านั้น และการตรวจเรือจะมีเจ้าหน้าที่ประมาณ 40 ชุด ลงพื้นที่ตรวจเรือตามลำดับ การยื่นขอทำประมงจะไม่มีการแข่งคิวอย่างเด็ดขาด

ติดตามอ่านวารสาร “ไทยคู่ฟ้า” ฉบับออนไลน์ ย้อนหลังได้ที่
<http://www.thaigov.go.th>

วารสาร “ไทยคู่ฟ้า”

จัดทำโดย : สำนักโฆษก สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
 ทำเนียบรัฐบาล ถนนพิษณุโลก เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

โทรศัพท์ 0 2288 4388 โทรสาร 0 2288 4390

อีเมล : thaikhufahmagazine@thaigov.go.th

<http://www.thaigov.go.th>

